

A

RÉGI PÉNZEK,

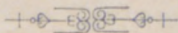
VAGY

AZ ERDÉLYIEK MAGYARORSZÁGBAN.

VIGJÁTÉK NÉGY FELVONÁSBAN.

FÁY ANDRÁSTÓL.

(A SZERZŐNEK UTOLSÓ ÁTDOLGOZÁSA UTÁN).

PEST, 1858.

MAGYAR MIHÁL KÖNYVÁRUSNÁL.

A

W. H. B. & C.

AN ENGLISH AND AMERICAN

DICTIONARY

BY

JOHN W. H. B. & C.

NEW YORK

1858

Figyelmeztetés a t. cz. közönséghez.

Alulirt a „Régi pénzek“ czimü vigjáték ezen legujabb kiadását, azon meggyőződésből vállaltam el, hogy a darab még 1824-ben — előbb mint Kisfaludy Károlynak vigjátékai is — jelenvén meg, azóta szerkezet-oeconomiai hiánya mellett is, osztatlan tetszéssel birta szinpadainkon fentartani magát, mely szerencsében ritka vigjáték része-sül, s mi csalhatlan bizonyága több oldalu jelességeinek. Most, midőn a köztiszteletü szerzőnek utolsó átdolgozása után, az említett hiányon segítve van, még inkább remélhető hoszabb élete a

darabnak ; annyival is inkább , hogy azt számosan, jellem-festéseire, situatioóra, hazai életből vett élénk elménczségeire, tárgyára és nyelvére nézve, máig is legmagyarabb vigjátéknak tartják.

Ez alkalommal azon szomorító emlékezet tárul előttem föl, miszerint nemzeti szinirodalmunk ez utóbbi évtizedben majd éppen nem volt, mi kétségkívül az írók és kiadók előbbi veszteségét hagyja gyanítani. — Ez okból, habár jelenleg sem táplálok nagy reménységet, mégis kijelentem, hogy e jeles szinmű új életre hozásával, hacsak némi részvét mutatkoznék is a közönség részéről, — „*Újabb szinirodalom*“ czim alatt még több kiadásra várakozó jeles új műveket is fogok csekély mennyiségben kiadni.

Magyar Mihál,

kiadó és könyvvarus.

Személyek:

Özvegy báró Tordayné.

Amália, fogadott leánya s távoli rokona.

Mindszenty Károly.

Vig Feri.

Tallósy Pál, ügyvéd.

Kereszty, pesti kereskedő.

Kardos György, gazdag uzorás és új
nemes.

Orsolya, a gazdasszonya.

Vaszilné, özvegy fogadósné, Erdélyből.

Julcsa, a báróné szobaleánya.

Városi biztos

Kacs Márton

Prézli

Langyosné

} Koldusok.

Több koldus. Történet helye Pest.

Bejegyzések:

Összevett Törvények
A más, jogszabályok és törvények
Mindszenty Károly
Y. P. P.
Tallós Pál, ügyvéd
Károly, postakapitány
Károly György, ügyvéd
György, ügyvéd
Törvény, ügyvéd
Törvény, ügyvéd
Y. P. P.
Károly Hillon
P. Hillon
Károly Hillon
Törvény, ügyvéd

Első felvonás.

(Pesten a báróné laka, melyben mellképek függnek a falakon).

ELSŐ JELENET.

Julcsa (maga).

Julcsa (tisztogat). Ugyan hol veszi ez a sok por naponként magát? Pesten a szobaleány egypár forint bérrel többet érdemelne; mert itt város, bútor, szünetlen porfellegben úsznak. — De téged jó guitarre, csak nem igen lep meg a por; eleget vagy kézen! (megáll a porseprővel s felkaczag). Furcsa, midőn egy háznál kisaszszony és szobaleány szerelmesek! Elmerülten, szótlánul ülnek a munkánál szemközt, a kisaszszony sóhajt, a szobaleány, mint hű viszhangja, detto; a kisasszony könyez, a szobaleány pityerg; amaz parancsol, emez nem hallja, e kérdez, ama nem felel! Ah! olyan is a szerelmes leány, ha kedvésével nincs, mint szélmalom csendes időben! (ismét poroz). De ablakot kéne

nyitnom, nagyon szállong a por. (ablakot nyit s kitekint, de pirulva hirtelen visszakapja magát). No, ugyan megadtam magamnak! már meglátott! még azt fogja gondolni, hogy őt lesem! Kinyitottam a többi ablakot is, hadd lássa, hogy fris levegőre van szükségünk. (nyitogat). Esztendeit és szerelmét nem titkolhatja a szegény nőnem eléggé soha! (ezen s a jövő jelenet alatt tisztogat, olykori szünetekkel).

MÁSODIK JELENET.

Julcsa, Tallósy.

Tallósy (benyitja az ajtót.) Jó reggelt édes Julcsám!

Julcsa. Isten hozta Tallósy urat.

Tallósy. Quo te quisque casu rogat — azt mondja a diák; azaz: ha én így köszönök: jó reggelt édes Julcsám! az elfogadásnak így kell hangzania: isten hozta édes Palim! érti-e szép Julcsám?

Julcsa. A magyar leány, nem diák szó után köszön.

Tallósy. De szíve után angyalkám! Hogy pedig én kedves Julcsám kegyében jól állok, azt a vak is láthatja.

Julcsa. Nézzé el az ember! Szeretném tudni: miből?

Tallós y. Először: a szállásom felé szolgáló ablak mindig nyitva áll, s az én Julcsám ennél dolgozgat.

Julcsa. Arról legjobban járja szobánkat a szellő!

Tallós y. Másodszor: a hónapos rózsácska, melyet Julcsámnak hoztam, gondosan ápoltatik; szép, fris, és galyacskaít rózsaszin szalagok kötik a karóhoz.

Julcsa. A kisasszonyomnak kedves virága.

Tallós y. Harmadszor, negyedszer, ötödösör: mert — mert — Julcsa szintolly szívesen vár, mint én szívesen jövök, olly örömet fecseg velem, mint én vele, olly könnyen felejtí dolgát nálam, mint én az egész világot mellette, olly édesen veti rám szép szemeit, mikor azokat pirulva le nem süti, miként csak a szerelem tudhat nézni.

Julcsa. Imé, milly hiú bir lenni a férfinem is! mint nem hizeleg magának!

Tallós y. Julcsám! ne kapja ki a koldus támasz-botját kezéből. Ha nappal bérért irogatok, hogy lakhassam, élhessek, s éjemet néhány órával meglopom, hogy jövendőmért tanulgas-

sak, be gyakran hoz szemem vigasztalást és ébresztést amaz ablaktól, hol Julcsámat látom varrogatni! gondolom: egykor érte fogok dolgoztatni, ő pedig reám varrogatni.

J u l c s a. A jövő, isten kezében van, édes Tallósym! — De majd elfelejtem magam! még nem vagyok kész a tisztogatással. (székre áll, s a festményeket tisztogatja).

T a l l ó s y. Hát Máli kisasszony hol van?

J u l c s a. A nagyságos asszonyt öltözteti; ezt s a körültei foglalkozást nem igen engedi másnak által.

T a l l ó s y. Jele, hogy sokszor nem gyöngébb láncz a háláé, mint a természeté. Sok édes gyermek kellene olyan, mint Máli kisasszony fogadott!

J u l c s a. Szereti is a báróné, hogy saját gyermekét sem szerethetné jobban. Málka minden öröme; úgy is egyedül maradt szegény e világban, mint falu temploma, melly körül a ház-sorok leégtek!

T a l l ó s y. Hallottam valamit vesztéséről, de nem hitelest.

J u l c s a. Több ízben beszélt nekem a kisasszony a történetet. — A nagyságos asszony a Hora-hadban férjét, gyermekét veszté.

Tallósy. Szegény! pedig be áldott te-
remtás!

Julcsa. Mégis annyit szenvedett elhalt férjétől, ettől itt! (a báró mellképére mutat). Nézze Tallósy úr, mint vonja borúsán szemöldökét össze a szerelemfáltás! Ő kigyelme volt az, ki csecsemő fiát, silány gyanúból megtagadta, és egy oláh kocsmárosnak adta ki a háztól! Nem látta a szegény ártatlant többé senki, oda vészett az oláh-zendülésben ez is! (le száll a székről). Be gyáva indulat lehet az a féltés!

Tallósy. Olyan biz az, édes Julcsám, mint a tört tükör; százszorosan is mutat, de mind hibásan! Hál-istennek, hogy keblemben egy szikra sincs belőle!

Julcsa. Ki tudja?

Tallósy. Felelek magamért. Mellettem meg fog nyugodni az én Julcsám; s csak a haláltól fogjuk félteni egymást.

Julcsa. No, megint kerékvágásába jött már! Olyan Tallósy úr, mint a verklis rigó, melly ha betanult dalából egy-két taktot fütyöl, már a harmadiknál természeti hangjába ugrik vissza.

Tallósy. Mert ez a született hangja. (csapodáran). Édes Julcsám! csak egy szócskát ereszszen a baloldalról nyelvére; hadd nyerjen

nyugtatóst hánykódó szívem, czélt fáradozások. Ha az Isten kenyeret mutat szorgalmamnak, remélhetem-e, hogy Julcsám jót, roszt megosztand velem?

Julcsa (szemlesütve a seprővel motoz).

Tallósy. Vagy tán szegénységem riasztja vissza? O Julcsa! a galamb párosan szemelget és rak fészket, pedig sem asztagja, sem laka; s csak egyedül a mi közös iparkodásunk maradna-e a jó égtől áldatlanul?

Julcsa. A szegénység nem akadály előttem édes Tallósym; ön tanár fia, én lelkész leányavagyok, vagyonunkból egyikünk sem kölcsönözhetne sokat egymásnak; de —

Tallósy. De — no de —

Julcsa. De — de — hiszen még a nagyságos asszony egyezésétől is sok függ ám! Lássá Tallósy úr, ő — az isten áldja meg! — egész anyám.

Tallósy. S ha nagysága nekem igéri — hogy?

Julcsa. Már úgy mint jó asszonyomnak, éngedelmeskednem kell.

Tallósy. Kell? kell? (esdekelve) csak kell édes Julcsám? egyetlen Julcsám?

Julcsa. No, no — ne busúljon; nem szakad meg szívem az erőtetésben.

Tallós y. Angyal! (hirtelen magához ragadja s megcsókolja). Már most a háromfejű sárkánynyal is megvívok!

Julcsa. (neheztelődve) Soha illy embert! a született némából is szót facsarna ki!

Tallós y. Most már megyek édes Julcsám! Oh be könnyen fog folyni munkám! — Egy csókot kérnék az utra —

Julcsa. Nálam marad még kamaton, édes Tallós y! elég, ha ki nem adom másnak.

Tallós y. Megelégszem; de felém az ablak nyitva álljon ám, és Julcsám annál dolgoz-gasson. (indul, de hirtelen visszafordul.) Ugy! vihetek-e még könyveiből édes Julcsám?

Julcsa. Bátran, nyitva szobám ajtaja.

Tallós y. No most már igazán megyek; de szívemet itt hagyom; csináljon vele jó Julcsám, a mit tetszik. (el.)

HARMADIK JELENET.

Julcsa (maga).

Julcsa. (keresztbe veti kezét, mélyen fontolgatva). No leány, te szépen eladtad maga-

dat! Isten neki! A leány úgy is olyan mint a kalendáriom; oda minden becse, ha maga esztendejében el nem kelt!

NEGYPEDIK JELENET.

Máli és Julcsa.

Máli. Siess Julcsa, mindjárt itt lesz anyám! (az ablakhoz megy) Millyen csörtetés az utcán! költözködnek a lakók, rakott szekerek, talyigák zörögnek mindenfelé.

Julcsa. Igaz! ma van Szent György napja.

Máli. Bizony jól teszed, ha a mi Kardos Györgyünket megköszöntöd.

Julcsa. Mit tudnék neki kívánni? Pénzt eleget nem kívánhatnék; mert fősvénynek nincs elég! egészséget hiában kívánnék, mert a szerfölötti mértékletesség, minélfogva enni sem mer, úgy sem ereszt nyavalyát rája; boldog életet ohajtsak neki? azt birja, midőn összezugsugorgatott pénzét számolgatja. (pajzánul) Hanem mégis tudnék én neki valamit kívánni, mit szivesen venne, tudom.

Máli. No s halljuk!

Julcsa. Az ő tulajdon szava járása sze-

rint : pénzt és nexust ; s hogy a kettőt egy kötésben adjam ki : a nagyságos asszonyt , vagy Máli kisasszonyt.

Máli. Ha-ha-ha ! vagy mindkettőnket, nemde ? s egy lánggal szeret mindkettőnket, ugy véled ?

Julcsa. Csak a pénzt és a nexust. Ezt vadássza ő, az okos, midőn egész házunk körül édeleg ; mert még magam is oda tartozom ám ! Jósef vásárkor egy szalagot hozott nekem vásárfiában ; hihető, hogy kegyes pártfogással dolgát a felsőbb helyeken elősegíjtem.

Máli. Falra hánynád vele együtt a borsót. Isten őrizz a közös szeretőtől ! — Ugy, Julcsa ! ez éjjel megint Kolosvárról álmodtam.

Julcsa. Nem csoda ; nappal is sokat álmodozunk róla.

Máli. Mintha a Dobokyak kertjében sétálván, ott egy szép teljes rózsát szakítottam volna.

Julcsa. Hm, a rózsza szerelem virága ! csak tudnók : hol virít az számunkra ? — Ha szabad lenne vélekednem — gyanitgatnom. —

Máli. No s ?

Julcsa. Én csak a hívő volnék, hogy Máli kisasszony, szivecskéjét — Kolosváron hagyta.

M á li. Bohó! kibe tudtam volna ott szeretni? hiszen ki sem voltam a Doboky-házból!

J u l c s a. Emlékezik kisasszony, mit az egyszeri király-leányról, Danaéról olvastunk? Őt toronyba zárta az atyja, mégis arany-eső képében meglátogatta a szerelem. Hát egy házba hogyan csúszhatnék az be, hol ajtó, ablak nyitva áll? (pajzánul.) hová a többek közt, csinos guitarre-mester is járdalt leczkéket adni?

M á li. Tán csak nem gondolod, hogy a guitarre-mesterbe szerettem volna?

J u l c s a. Miért ne? A szív előbb üti a bókot, azután szörnyűködik rajta, s majd a főt kéri meg, hogy mentegesse. Vagy tán nem érdemes a kolosvári guitarre-mester, hogy egy jeles lyánka szeresse?

M á li! Ah ne vétkezzél! (hevesen.) Nincs leány, ki őt megérdemelje!

J u l c s a. Már e lángoló szavak is eléggé elárulják a szegény szívet!

M á li. Már csak megvallom: annyiban találtad a dolgot, hogy a guitarre-mester nekem, még eddig, minden ifjak közt leginkább tetszik.

J u c s a. Értem, bölcsen értem; de a világ azt tartja ám: a millyen a vászon és varrás, olyan tűt, czérnát vegyünk hozzá. Szegény

guitarre-mester s gazdag báró kisasszony — nagyobb egyenetlenség előtte, mint jobb lábon czipő, ballábon papucs! —

Máli. (sohajt). Igazad van, jó leány! (az ablakhoz fordul).

Julcsa. Nekem már mennem kell; mert szerdánk van, a nagyságos asszony alamiznaosztó napja. (el).

ÖTÖDIK JELENET.

Máli (maga).

Máli. Szerencsétlen leány az, ki első szerelmét, hajthatatlan sorsának, áldozatul adni kénytelen. Élte fájának legigérőbb ágát törte az le virágában neki; kevés és csak satnya gyümölcsöt várhat azontul fáján! — Elfelejtsem őt? Nem, azt nem tehetem! szivem mélyére rejtem szelid emlékül képét, miként szerető anya gondosan örzi meg, elhalt első szülöttje hajfűrtöcskéjét!

HATODIK JELENET.

Báróné, Máli.

Báróné. Több levelem érkezett Erdélyből, édes Málim! —

Máli. (lobbal) Erdélyből, édes anyám?
 Báróné. De remény-sugárka egyikben
 sem csillan meg! — Ma alamizsna-osztásnak
 napja levén, gondoskodjál gyermekem: mikkel
 enyhithetnéd a szegénység nyomorait. (kopog-
 tatnak) Szabad!

HETEDIK JELENET.

Előbbiek, Kardos.

Kardos. Alázatos szolgálja, édes nagy-
 ságoskám! (kezet csókol) Jó reggelt kisasszony-
 kám! olly jó reggelt, mint annak van, ki korán
 megy ki és aranyat lel.

Máli. O biz annál vannak még jobb reg-
 gelek is.

Kardos. Nohát, ki két aranyat lel.

Máli. Arany, és ismét arany. Kardos úr-
 nak mindig csak pénz van a szájában.

Kardos. Pénz és nexus. — Ez a kettő
 hordja, kisasszonykám, a világot, mint a két
 tengely a kocsit.

Máli. Hát a becsület Kardos úr?

Kardos. Hátul a bakra ül fel, édes kis-
 asszonykám, ha megun a kocsi mellet gyalogolni.
 Higgyen a tapasztalt embernek: szép a becsület

de annak való, ki már megfogta az anyját, kinek már a pénz erszényében, és nexus nemzetségében van. Én is tartok valamit a becsületre, de más uton keresem, mint rendszerint szokták. Én pénzt gyűjtök, hogy nexushoz jussak; azután majd előkullog ezek mögött a becsület, ha külön nem hajhászom is.

M á l i. Szép erkölcs-tanítás!

B á r ó n é. Nem volna jó, ha számos tanítványa akadna Kardos úrnak.

K a r d o s. Magam sem szeretném, nagyságoskám; mert ugy nehezebben jutnánk pénzhez. De így, míg a világ a becsületet hajhászva, egymásra csinálja az adósságot, nyitogatja a csődöket, csak boldogulhat az okos ember. — De majd el is felejttem: miért vont ide a tisztelet? Először is azért, hogy a sok györgynapi köszöntések előtt, mikkel mindegyik csak azt akarja, hogy a gazdag Kardos, ablakon vesse ki pénzét, egy kellemetes társaságba retirálhassak.

B á r ó n é. (mosolyogva) Langy eső előtt csorgás alá jutott Kardos úr; mert ime neve napján, minden jót kívánunk önnek!

K a r d o s. (czikornyás udvariassággal kezecsol.) Alásan köszönöm édes nagyságoskám;

itt már az üdvözlés, tudom, sziv nem pénz kívánása.

Máli. Én különösen egy feleségecskét kívánok.

Kardos. (örvendező kaczagással) He-he-he! be kitalálja a kisasszony az ember bibéjét! minden bizonynyal elleste szándékomat.

Máli. Nem biz én; de ez igen köz izlés a nőtlen uraknál. Csak már tudnám: milyet kívánjak? szépet, jót, gazdagot, rangost-e? vagy mind egybefoglalva?

Kardos. A feleség, édes kisasszonykám, olyan mint a hintó. Ritka, hogy a szijjártó, lakatos, kerékgyártó, fényező- és kovács-munkák, mind remekek legyenek rajta; de minél több a jó munka, annál becsesebb a hintó. — A szépség, kisasszonykám, csak a lakkja, előbb kopik, mint a hintó tart; a jóság, paszománt — oldalfogók, mikhez csak akkor kap az ember, ha a hintó dőlni akar; pénz és nexus a tengelyek mint mondám, ezek hordozzák a hintót. Pénzzel megáldotta az Isten szorgalmamat; a múlt háborúban tett szolgálatimat tekintetbe vevén a felsőség, nemesség lettem; most már csak annak vagyok hijjával, hogy egy drága, becses személyt nyerjek hitvesül, kivel én

szivemet és aranyaimat megosztaszam, ő pedig nemességemnek, egy kis — egy kis — ó izzad adjon (kaczagva) érti kisasszonykám? Mert a nemesség úgy veszem észre, olyan mint a bor, a legjobb is csak ő korában becses.

Báróné. Reménylem: megtalálta már ön, a mit keresett?

Kardos. Akadna — akadna; mert az új nemesnek sok pénze, az ónak pedig sok adósága szokott lenni, — de nem mindegyik inyemrevaló. (nyájas kézmosással). Mindazáltal találtam — ó találtam — kibem szivem, lelkem megnyugodnék, de — de — még csak a találásnál vagyok!

Máli. No, a szerencse próbálva jó!

Kardos. Engedelmevel, kisasszonykám, ez nagyon tökéletlen példaszó. A szerencse, próbálva még keveset ér, és sok szegény legénynek nyakát törte már; hanem megfogva jó. Pedig megfogni a hadd el hadd! kivált nekem, ki kapni sem merek hozzá!

Máli. Már e baj! úgy félő-, hogy meg is dohosodik bora, míg az ó izzad megkapja.

Kardos. Ne adja isten! ma dolgomnak törni vagy szakadni kell! Épen nevem napjára halasztottam, megtudnom: ha gazdagabb le-

szek-e Crézusnál? vagy szegényebb Irusnál? S épen ez a második pont, a miért ide vont a tisztelet.

Báróné. Hogy, hogy?

Kardos. Én, a kinek nyolcz háza Pesten, egyik nagyobb a másiknál, a világ kincseért sem laknám egyikében is, mig nagyságoskám uri házánál lakhatom. A világ ezt tán fősvénységnek veszi tőlem, mintha jutalmas szállásomat sajnálnám; mert nem tudja, hogy illy nemes társaságban lehetni, illy kegyes lelkeket napoként láthatni, több, mint magányos embernek egy pár szobával többen kongani. — Négy esztendeje már, hogy lakosuk vagyok nagyságtoknak, s irántami kegyök az alatt meg nem szünt, valamint bennem sem csökkent a tisztelet; s ez bátorságot nyújt, egy alázatos kérést mernem nagyságtokhoz.

Báróné. Csak ki vele minden előszó nélkül!

Kardos. Jeles úri vendégek ígérkeztek ma hozzám, egy kis györgynapi uzsonnára, a millyen szegény legénytől telik; s ha reménylhetném, hogy nagyságtok szegény szállásomat megtisztelni méltóztatnak — tán — (vontatva) úgy adhatja Isten — tán menyasszonyomat is bemutathatom nagyságtoknak.

Máli. De már úgy csak elmegyünk ; ugy-e édes anyám ? (félre) Vágyom látni : miként vendégel az illy zsugori ?

Báróné. No ám legyen ! elmegyünk Kardos úr.

Kardos. Alásan csókolom kezeit, édes nagyságoskám ! Pontban öt óraker gyűlnek össze a vendégek. — Harmadik tárgy, a melly végett vont ide a tisztelet, azon alázatos kérdésem : minemü pénzben kívánja nagyságoskám, a szentgyörgy-napi házbért tőlem ?

Báróné. Nagyon pontos ön.

Kardos. Ugy illik. Pontos vagyok, de pontosságot is kívánok. Tőkepenzecskeimtől a kamatot elvárom pontban a határnapra ; a mint az Isten sz. György-, sz. Jakab-, sz. Mihály és Gyertyaszentelő napjait ránk virrasztja, a házbéreket mind a nyolcz házamnál még az nap szorosan megkívánom, különben kérlelhetlen vagyok. Rend és pontosság dolgainkban olly szükségesek, mint comma, semicolon, punctum az írásban. — Tehát mi pénz-nemben parancsolja nagysád, házbérem fizetését ?

Máli. (évődve) Régi római pénzben, Kardos úr.

Báróné. Ah, hogy jut eszedbe, Máli !

Kardos. (félre) Gonosz leány (fenten). Az nem kelő pénz kisasszonykám. Én megval-
lom, nem nagy kedvelőjök vagyok a régi pénz-
nemeknek; mert az ember illendő áron soha
sem juthat hozzájuk. Én csak a körmöczi ve-
résnél maradok, s miként parancsolja nagysád,
1760-tól kezdve, bármellyik évi aranyokkal
szolgálhatok. Tudnivaló, hogy a tavalyiak leg-
jobban csillognak. Ha kedvét találok, édes
nagyságoskám, ezekben hozom meg tartozá-
somat.

Báróné. Jó lesz kedves Kardos úr. Ha-
nem egy feleletet kérek öntől. Nem tud vala-
mit a Köházi leányáról? Hiszen atyja, mint
ügyvédem mondja, egykor önnel állt borkeres-
kedési társaságban?

Kardos. (ütözten) Köházy leányáról?
Igen is, nagyságoskám, atyja kereskedő-tár-
sam volt, hatalmas szélkelep, míg élt. Nagy
részét bor-nyereségének, természetben olly
vendégeivel itatta meg, kik később emlék-
könyveikben keresgették nevét, ha rája emlé-
kezni akartak; Szép aranyait sietett cselédje
gallérjaira varratni; vágató hintaján gyakran
majd elgázoltatott engemet, szerényen gya-
loglót. Így rajta nem foghatott azon áldás;

melly engem, szorgalmam és józan takarékos-
ságom után, emberré tett. Most leánya, hálából,
hogy atyját egy párszor hitelezőtől kiváltám,
pöröl velem; ő tudja miért? én, préda legyek,
ha tudom!

Báróné. Pöröl? Oh ez új remény-su-
gár nekem!

Kardos. Remény-sugár? Ej, ej, nagy-
ságoskám! nekem méreg-boszúság, jótétimért.

Báróné. Hagyja ön abba! A ki pöröl, él
az, s nekem csak erre volt szükségem.

Kardos. (tüzzel) Él testben, de a pör-
ben megölöm! Köhazy saját levelével ölöm
meg! Számos jótéteim. —

Báróné. Nem kétlem, Kardos úr. —
Most isten önnel!

Kardos. (kezet esókol) Örökös szolgája
nagyságodnak!

Báróné. (el).

NYOLCZADIK JELENET.

Máli, Kardos.

Máli. Szabad-e előre tudnom a menyasz-
szony nevét, Kardos úr? A fejezné a menyek-
zési dolgokban, még ujságvágyóbb, mint divat
változásaiiban is!

Kardos. Nevét még csak a jó isten tudja, (csalfálkodva). Még olyan is lehet, kit magam sem gondolok.

Máli. Hm, tehát még csak vonva áll a szerelem nyila, elpattanva nincs még? Bár ki legyen, boldog egy nő leend; vigan költhet az 1760 óta gyűjtött aranyokból.

Kardos. Ments meg Isten! Ez épen nem áll számításomban. A feleségem — ha azt adja Isten érnem — tegyen gazdasszonykodásával, krajczárból garast, csinállok én gazdálkodásommal a garasból forintot. Így aztán csak lesz belőlünk valami. Rakni kell a tűzre, ugy melegszünk is mellette, s parást is kaphatunk alóla.

Máli. De csak tart neki lovakat Kardos úr? s elviszi néha a játékszinbe?

Kardos. Isten ments meg! lovakat? mióta minden posztós ember kocsizik, mind test, mind erszény beteg. Sok becsületes ember lejárt a czifra hintó kerekei között a maga szerencse-kerekét is! — Aztán játékszinbe vigyem? No, esztendőben kétszer, magam és feleségem neve napján, nem bánom; neki zárt széket veszek — majd kigazdálkodjuk másban, — magam pedig ingyen-jegyért tapsoncznak szegődöm. Egyébiránt lesz az én feleségemnek

otthon is játékszine. A pitttyedt ajaku, sovány képü kölcsön-kérők lesznek szomorú játékosai, a kamatot és házbért hozók, víg alakosai, s a pénz-csörgés, operája és hangversenye. Ez utóbbit, kisasszonykám, nincs az a zenés fül, melly szivesen ne hallgatná!

Máli. Kéjes kilátások! Bizony vágyom szemébe nézni azon boldog személynek — kit —

Kardos. Vágyik? igazán vágyik, kedves kisasszonyka? (pajzánkodó tekintettel) Csak még addig is meg ne pillantsa a tükörben! — Magamat ajánlom, szép angyal! (kezet csókol s elsiet).

KILENCZEDIK JELENET.

Máli (maga).

Máli. Ha-ha-ha! a pénznek valóban bődítő ereje lehet! — Átkozott Julcsa, aligha jól nem vetett a dologhoz. — Isten neki! a kérőre — ha váltott fiú volna is — soha sem haragszik a leány; legalább volt módja egyszer kosarat adhatni, s ezt jövőendőben, áldozatul számolhatni be férjének. (el.)

TIZEDIK JELENET.

Kardos szobája.

Kardos. (jő; kalapját, pálczáját leveti, azután leszegzi nyakát és sugó hangon) He-he-he! ugyan ablakon ugrottam be Máli kisasszonynál. Ha ezt sem értette meg — ugy soha sem fogja megtanulni: miben különbözik a lázsiás tallér a koronástól? — Szép fortély volt tőlem megtudakozni: millyen pénznemben tegyem le a házbért? hadd tudják meg, hogy van Kardosnak mit aprítani a tejbe? (nagy léptekkel jár fel s alá) Régen így kellett volna! Négy éve mióta rágódom tervemen, s csak járok körülök, mint szomjas macska a korsó körül, és csak ott vagyok, hol ezelőtt négy évvel voltam! De ma el kell metczenem a csomót, s ha kinyitottam a szoba ajtaját, bizony be is lépek. — Vagy az anyja, vagy a lyánya, nekem mindegy! pénz és nexus ugyanaz. — Csak a bátorság el ne hagyna! (gondolkozik) Néhány butellia tokaji van a pinczémben, egyikéből egy kis bátorságot kellene délutánra hörpentnem. Hiszen a költők, mind mondják, egész dühösségig kapnak tüzet tőle. Én ugyan nem élek borral, mert drága, kivált a jó tokaji; mintha hig aranyat

öntene gyomrába az ember; de a mai nap, exceptio a regula. — De ugyan mit akar a báróné Köházy leányával? Ezt teljességgel nem értem. (kopogtatnak.) Már tudom, megint györgynapi köszöntőt hoz a manó. No, szabad!

TIZENEGYEDIK JELENET.

Tallósy, Kardos.

Tallósy. Jó reggelt, és sok szerencsét, neve napján, Kardos úr!

Kardos. Köszönöm, köszönöm! (udvari-
asan.) Bizonyosan óráját és könyveit kiváltani
jött Tallósy úr?

Tallósy. Még nincs benne módomban, ked-
ves úr! pedig az órára szükségem voln; nem,
mint a tehetősöknek, multságaimat, hanem
munkáimat osztani fel utána. Könyveim, mint
tudja ön, bányám nekem, habár szük erü is.
Sokat tusakodtam magammal: mi tevő legyek
irántok? mignem egy jó angyal azt a tanácsot
súgta nekem: menj el jó fiú a gazdag Kardos
urhoz, ő nem szorult olly nyakra-főre a te pe-
nészes ötven forintodra, ismer mint becsületes
ifjat, kivált ma, neve napján, uj lüktetet kap-
ván nagylelkúsége, bizonyosan ki fogja em-

berségedre adni órádat és könyveidet, míg egy pár kezed alatt álló perből kifizetheted tartozásodat. — Mit mond rá kedves úr?

Kardos. Hm, az ur angyala úgy súgott mint angyal, ki járatlan világunkban, s az embereket nem ismeri. Nálunk pénzt adni ki kölcsön néhány sor iráskára, ha benne a velencei kalmárként, egy font hust kötne is le testéből az adós, annyit tesz, mint olly helyre ázni el a kincset, hol soha rá nem akadunk. Én, uram, ezen bohók közé nem tartozom; emberségét, kinek-kinek tisztellem, de pénzt rája nem adok; mert az emberség ollyan az adósnál, mint a szakáll; midőn kéri a pénzt meg van növe, midőn fizetni kell, már le van beretválva!

Tallós y. Jó tehát! ha a becsület olly zsib-portéka az urnál, ime itt van egy pár pisztoly, valóságos szedáni fegyverek; gróf Erdey jóakaróm ajándékai; felérnek órámmal és könyveimmal, de rájok olly szükségem, mint ezekre, nincs — itt hagyom cserébe azokat.

Kardos. Mit? pisztolyokat? soha sem volt barátom a fegyver.

Tallós y. De uram, nem holmi fogason felejtett fegyverük ám ezek, (mutogatja előtte)

nézze ön csőjét, szerszámát, aczélját mind-egyikének.

Kardos. (félre téreng a pisztolyok elől)
Ne, ne, ne! hagyja el ön! elhiszem, elhiszem,
— nincs kétségem; de nekem semmi szükségem rájuk.

Tallósy. (csappantgatja). Nem kell itt aczélt edzeni — im hogy tüzel! — be könnyen jár a diója!

Kardos. (remegve bujkál előle) Tegye le ön a menykőbe! nem kell, mikor mondom. Inkább tartok arsenicum albumot a házamnál, mint ily hitetlen szert.

Tallósy. Uram! gróf Erdey, ötven lépésnyiről lötte ezzel keresztül, párbajra kelt ellenfelét.

Kardos. Lelke rajta! de én nem kelek ám párbajra senkivel. Természetesen iszonyodom a vértől; ezért — megmondhatja a gazdaasszonyom — öt éve már, hogy baromfit nem öltek házamnál.

Tallósy. Elteszem tehát e pisztolyokat; de kérem: ne akadályozza ön szerencsémét.

Kardos. Nekem ön szerencsével semmi közöm. Még két hét a kiváltás határnapja, addig várok, tovább egy napot sem. Rend és

pontosság, nálam és házamnál a jelszavak. — Ugy! most jut eszembe : ön ügyvéde Vaszilnének? Per-okokat akarna ön könyveiben keresni ellenem, ugy-e?

Tallósy. Arra nincs szükségünk; legfőlebb félig van igazságunk, ha igen keressük az okokat. Itt maga kiált az igazság. Aztán már későn is lenne okokat keresni; kezemben a királyi tábla ítélete.

Kardos. Hogy, hogy? nem vélném — az én számos jótéteim Köházyval —

Tallósy. Az ítéletnél fogva csak tartozások valának, ugy annyira, hogy ezeket nem is fedezheték egészen, s ön még harmincz ezerben marasztaltaték.

Kardos. (rémülve) Lehetetlen! az nem lehet! ez tollhiba! egy nullával több esúszott alá! — Fosztók önök, viperák, hyenák, tigrissek! — Harmincz ezer forint! Látott-e ön valaha 30 ezer forintot egy rakáson? Törvéntelen pénz az uram! képes egy tehetőt is koldusbotra juttatni, nem egy szegény Kardost. Oda egész veritékes szorgalmam gyümölcse! Le fog rólam a ruha szakadni, éhen halok el, fizetetlen korporsóban visznek ki! — Van-e igazság e földön?

Tallósy. Perünk egyik szólóbizonysága, hogy van, kedves Kardos úr. Vasziliné szegényebb a kitett gyermeknél, kenetlen forgott le részéről az igazság kereke, mégis megnyerte ügyét.

Kardos. De még, hála az égnek! hátra van a böcs hétszemélyes tábla.

Tallósy. Melly, reménylem, megítéli még részünkre, azt az ötezer forint kezességi pénzt is, melly alól önt a királyi tábla fölmentette.

Kardos. Ne adja Isten! (tünődve, szünet után) Kedves Tallósy úr! önről sok jót hallottam mindenfelé (Tallósy meghajtja magát) Kételedik a város: esze-e jelesebb, vagy szive? mit szólna rá, ha én pártfogói szavam után, a szegények ügyvédségét kieszközölhetném számára, nota-bene, rendes fizetéssel?

Tallósy. (mosolyogva) Nem ártana; mert most ingyen, vagy rendetlen fizetéssel vagyok az.

Kardos. Továbbá addig is, mig többel szolgálhatnék, óráját, könyveit, pénz és kamat nélkül kiadnám?

Tallósy. Ez önnek szokatlan kegyessége fogna lenni.

Kardos. Ön pedig segítne, egy pár ezerben megalkudnom Vaszilnéval.

Tallósy. Mit uram? eláruljam ügyvédcenzémet? Füleit vágnám le azon ügyvédnek, ki az egyezkedéseket gátolja; de ígéretekkel engem ön ne vesztessen; különben vas páncezölt öltök ügyvédi mellemre, s le sem teszem azt, a legszigorúbb executio befejeztéig! — Magamat ajánlom! (el).

TIZENKETTEDIK JELENET.

Kardos (maga).

Kardos. Átkozom a lelke! ezt ugyan fonákul tevém. Elfelejtém, hogy ezek az ügyvédek, még drágább emberek az órásoknál. Kevés, kivált ígéret, nem fog rajtok; miként csekély eső nem fog száraz forráságban a növényeken; minden csepp ragyává sül rajtok. — Harmincz ezer forint! — Ha nem egyezhetem, tönkre bukott ember vagyok! Háztartásomat úgy körünyirtem már, mint lengyel zsidó az arányat; nem tudnám: mit csikarhatnék még el tőle? — Nem, itt csak gazdag nősülés a vég-eszköz! — Rajta tehát! — Most az uzsonnáról teszek rendelést, mert eljár az idő. — Orsolya! hej Orsolya asszony!

TIZENHARMADIK JELENET.

Kardos, Orsolya.

Orsolya. (kiavult divátu öltözetben) Mitetszik nagy uramnak?

Kardos. Uzsonnára meghívtam a vendégeket; megigérkezett kisasszonyával a báróné is. Minden legyen, mi sokat mutat, de kevésbe kerül; érti-e?

Orsolya. Mi bogár fúr most fejében nagy uramnak? Ötödik esztendeje a nemes levél kihirdetésének; azóta vendég nem szelt a kenyerünkől. Ha Kardos úr vendégel, többet jelent az, mint üstökös csillag járása. Szabad tudnom, nagy uram?

Kardos. Hát nem tudja, hogy ma György napja van?

Orsolya. Az minden évben esik egyszer, aprilis hónapjában.

Kardos. Aztán, háznál maradjon a szó, — egy jó alkut akarok tenni Kahlberg gróffal. Lássa Orsolya asszonz, az étel melegít, a bor hevit, szívet nyit, a gyanu, kivált a szives gazda iránt, foszlik; s ilyenkor a vendéglő gazda,

olly szépen aláteritheti vendégének a pokróczot, a mint csak akarja. Divatos dolog az a világban! érti-e Orsolya-asszony?

O r s o l y a. Oh Orsolya-asszony, éppen nem olly feje lágyára esett, hogy ne értené. Ellát ő tovább is a fazekainál. Ha Kahlberg gróffal akar alkudni nagy uram, minek ide a báróné és kisasszonya? (mérgesen) Asszonyra, feleségre akar alkudni, nagy uram!

K a r d o s. No, no, Orsolya-asszony!

O r s o l y a. (növekedő méreggel) Huszonkilencz esztendeig elég tudtam lenni nagy uram házánál; mint fiatal személy jöttem belé, s most mint egy agg hajadon menjek el tőle? Hiszen magam sem ágról szakadtam ám! Boldogult atyámtól hallottam, hogy eleim, Tisza és Duna közt, hét falut, hét pusztát birtak volt.

K a r d o s. Kár, hogy belőlök csak egy is nem maradt számára!

O r s o l y a. Ezért türtem, szenvedtem, koplaltam, rongyoskodtam én oly sokáig, hogy majd egy nádi veréb zaklasson a háznál? (dühösen kitörve) Szemét forrázom ki a menyasszornak, nagy uramat pedig húnnyorral étetem meg, hogy még pap sem férhet utolsó órájában hozzá!

Kardos. (kérlelve) No, no, Orsolya-asszony! Szünjön kérem. (csapodáran) Édesen emlékezem én azon időre, midőn az én Orsolyácskám, mint csinos gömbölyü lyánka jött házámhoz, s nálam inkább vonszalomból, mint hitvány bérért szolgált. Oh arany idők voltak azok! Ámbár akkor még az aranyokkal csak úgy lehettem szembe, ha másnál láttam azokat. Most is azt véli Orsolya-asszony, hogy szivem készít a nősülésre? Korán sem! (dagályos hévvel). Kinek ifjanta adtam szivemet, a jég sem veri azt el attól. De lássa kedves Orsolyácskám, ugy pattanjak-e ki a világból, mint kukacz a sajtból? a Kardos nemzetségnek általam ültetett élőfája, velem együtt dőljön-e ki, mielőtt az csak egy sarjadékokskát is birt volna hajtani? Tudom: nem kívánja ezt az én jó szivű Orsolyácskám, kinek elismerve mind bokros érdekeit, mind angyali jóságát, ezennel tisztességes békét és capitulatiót ajánlok.

O r s o l y a. Hadd halljam, nagy uram!

Kardos. Hogy tetszenék lelkecském, ha én írásban arra kötelezném magamat, hogy kedves, hű Orsolya-asszonykámnak, ki engemet, mint fejér holló a gazdasszonyok közt, soha meg nem csalt, meg nem lopott, (félre) nem

is tudom, hogy ejtette volna módját? — azon esetre, ha az Isten engemet, Kardos Györgyöt, a házassági szent életre vezérel, tiz évi, harmincz forintjával számítandó bérén kívül, ötszáz német rhénesi forintot leszek köteles összesen és egyszerre lefizetni; hogy?

Orsolya. (forogva) Ezeret megérdemlek, mint szűz leány a koszorút.

Kardos. No, ám legyen! Kardos nem fillérez, midőn kedves Orsolyájával alkuszik. Kezet ide!

Orsolya. Jó! de hát ki a menyasszony?

Kardos. Az még isten titkai közt van. Előbb Kukavaynéról gondolkoztam; mert az szegény ugyan, de rangos és nemzetsége olly szépen hág le Utczubu magyar kapitánytól, mint a létra fogai; de vele bizonyos okokból felhagytam. Most a józanabb fontolás, a bárónénak és kisasszonyának adja nálam az elsőséget, már a mint jó. Meghívtam egy pár mágnást is, kik mint adósaim, tisztelő barátim, hogy neveikkel fényljék társaságom. Ugy kell intézni, hogy minden csillogjon az asztalon; az enni-inni-valók csak mellékes dolgok. Adósaim zálogaiból kitelnek az asztali készületek, s minden ujomra egy pár csillogó gyűrű. — Most

elfordulok Kreiden fűszerárushoz, adósom a jámbor, hadd adjon kamatban cukrot, kávé; Májas uram pedig szintén kamatban viaszgyertyát. Majd többi adósaimtól is kerül ki valami. Tán csak nem halunk belé, jó Orsolya-asszony.

Orsolya. De hát a szolgálatot ki teszi az asztalnál?

Kardos. Erről is tettem rendelést. Gróf Kahlberg legénye most foltozza liberiás kaputját; elég bő, tán csak ki nem látszik alóla, hogy nadrágja lyukas. — No most már csak a konyhához Orsolya-asszonykám! Süssön, főzön, de csa-takarékosan vesztegetvén.

Orsolya. Szívesen! de javaslom a vendégeknek, hogy délben igazán jól lakjanak otthon! (elindul).

Kardos. Úgy, Orsolya-asszony! még egy kérésem van. Hagyja el, kérem, azt a „nagy uram“ czimzést. Átkozott nemvölegényesen hangzik majd a vendégek előtt.

Orsolya. Mit? Mikor nagy uramhoz jöttem, ifju urnak szólítottam, a nemes levél publicatioja óta azt kívánta, hogy nagy uramnak hívjam; s most ismét ifju ur akar lenni? Hiszen rákjárás ez! Nem, nagy uram, nekem hajdan

lelkem Orsolyácskám, kincseeském, lelkecském volt a nevem; most pusztán Orsolya-asszony, mintha három férjet nőttem volna el!

Kardos. Lelkem Orsolyácskám, hát ha azzal a nálam veszett szép csipkével megajándékoznám, melyre Bagoly Ambrusnénak kölcsönöztem volt?

Orsolya. No, am legyen! Hát hogy szólítsam?

Kardos. Tekintetes úrnak, Orsolya-asszony. Hiszen ma már tekintetes ur Magyarországon minden, ki iskolákat járt, és posztó ruhát visel.

Orsolya. Jól van nagy uram — tekintetes uram — akarám mondani. De azt megmondom, hogy még ma kezemben legyen ám az irás, és a csipke is; különben öreg nagy urnak szólítom, mig élek. (el).

TIZENNEGYEDIK JELENET.

Kardos (maga).

Kardos. Ugyan karó közzé szoritott a pogány! Szerencse, hogy hívékeny ő is szegény, mint rendszerint szoktak az ág hajado-

nok lenni. Hiában! reservában kell tartanom a jámbort; mert a türésben, étel, ruha-szükségletben igen kezemre tanítottam már, s párját nehezen lelném fel a magyar korona alatt. Kilátásaim a bárónékkal még igen problémások; és az a toka-eresztett Kukavayné is, kinek feje csak úgy néz ki az adósságból, mint a kigyóé a füből, milly injuriásan válaszol kérő levelemre! (egy levelet vesz ki zsebéből és olvassa) „Én monsieur Kardost úgy nézem, mint fejfáját a nála halva fekvő pénznek.“ Minő hasonlítás! „Mint egykori borkereskedő, jól tudhatja ön, hogy uj hordóban szagot kap a legfinomabb ó bor is.“ Ez úgy van, madame de Kukavay! „Innen egyenes válaszom, hogy az új nemes Kardoshoz Kukavay ezredesné, Utzubú ivadéka, férjhez nem mehet!“ Vigyen a manó! „hanem örökösének szívesen ajánlom magamat.“ Ugy-e? köszönöm szépen. — Sas rugja szét az asszonyát! — Így szakadhat minden kötél, s végre is Orsolyával kell tünnünk egymást! — Hja! nőtlen uraknál, kik átugrották a nősülés zöldelő korát, a gazdasszonyok rendesen barometrumi higanyok; ők mutatják a háznál a napfényt és borúlatot. Különös dolog, hogy gyakran a legerősebb lelkeket is, illy vékony haj-

szál-fonalok tartják fogva. Sok hős lelkű, ki képes lenne Brútusként zsarnokkal szállni szembe, fennorrú kis feleségének, vagy zsembes gazdasszonyának papucsá alatt nyögdel! Azért mondom, mert collegám van akár-mennyi; tán e házból se menjünk ki értök! (elsiet).

Második felvonás.

ELSŐ JELENET.

(A pesti vámfá alatt jönnek Mindszenti Károly és Vig Feri, utóbbinak batu a hátán).

F e r i. (leüti botját) Egy tapodtat se tovább, pajtás! ideje reggeliznünk. Olyan a gyomrom, mint párnaszák, mellyből kipakoltak.

K á r o l y. Én is éhes vagyok; de csak inkább szeretném, a városban, kivált Rápásynál Budán ülnék asztalhoz. Jobb kedvvel falatozhatnánk; mert tudod, hogy krajczárnak sem vagyunk urai.

F e r i. Épen ezért; evés közben jő meg a jó tanács. Jer üljünk le! (letelepedik) Kolosvár szép sétáló ide, kivált csavarogva jöve, mint mi jöttünk.

K á r o l y. Sokszor éhen, gyakran fázva, többször ázva, s mindig gyalog.

F e r i. Ne bántsod; jól adja azt az isten édes Károlyom. Ki gyalog jár, nehéz volna annak a

meleg ruha és teli has. Ha már a mármarosi sós tisztnek, és annak az elhizott praefectusnak, tudod, kit Kolosvárott ismertünk, velünk kellett volna utazniok, fogadom, Pesten a napra állítva, mindkettőnek a bélén, úgy átfoghattál volna látni, mint a fris tojáson. — Egy kis sajtoctskánk maradt még pajtás; nem veszi el déli étvágyunkat (kétfelé szeli). Nesze fele! el ne ejtsd, mert eltöri a lábodat.

Károly. No, ennél ugyan egy szemtelen adós arca bőre sokkal vastagabb.

Feri. Pedig a nagyobb darabot kaptad. (esznek) Tán kár is volt ezzel a kis sajttal felköltenünk étvágyunkat.

Károly. Pedig még más bajom is van. Ugy szomjazom édes Ferim, mintha oltatlan meszet nyeltem volna. Kár volt itt a pesti csárdánál meg nem töltenünk kulacsunkat.

Feri. (kivesz egy kulacsot.) De vízzel ugyan nem profatáljuk tisztos kulacsunkat! Nesze igyál! Soká éljen Noe, ki a szőlőtöt ültette!

Károly. (iszik) Mi a manó? Hiszen bor ez pajtás! Hol vetted? Már Abonynál nem volt egy fillérünk is; kulacsünkből pedig még tegnap este kifogyott a bor.

F e r i. Az ész még több Móses veszszejénél, pajtás; az a sziklából is bort tud ütni. Emlékezel: miként jajgatott tegnap este a korcsmáros a tyókazemére? Épen kifordultál volt az ivó-szobából, a mint a kocsmárosné, ura fájdalomait, s éjjeli nyugtalanságait panaszolta vendégeinek. — S nempróbálták, lelkem, soha doctor Nummophilaceus kenőcsét a tyukszem ellen? kérdém. — Hirét sem hallottuk, felelé a kocsmárosné. — Ez egy híres hollandus orvos, mondám én; kenőcse az egész világon kapós; a magyar csak Bécsből kaphatja; van még nálam egy kevés belőle; s egy csipetnyit — a bajuszkenőmből od'adtam neki. — Ha hallottad volna a nagy hálálkodást! Áldások közt töltötte meg kis kulacsomat; de nem sajnálná, ha fél akó ment volna is belé; mert a kocsmáros effective jobban aludt azon éjjel.

K á r o l y. Szerencse, pajtás, hogy csak itczés a kulacsunk; mert ha akók mennének belé, úgy tetszik égetne a bora belül.

F e r i. Ej bohóság! nem csalás ez, hanem jó alku. Ne busulj, akadsz elég efféle alkura a nagy világban, még hintós uraknál is. Aztán hallottad, hogy jól aludt bajusz-kenőmre a korcsmáros. Mi neki egy jó éjszakáért egy itcze

bor? a legelső kancsóba, melyet a pinczéből felhoz, két itcze vizet tölt helyébe. — De min busulsz kenyeres? Ni, hogy elmerült az istenadta! (előkapja a kulacsot) Isten éltesse báró Torday Amália kisasszonyt!

Károly. Ah!

Feri. No, ez mégis legalább emberi hang volt! (összepakol) Így tehát mára elvégeztük volna a reggelizést!

Károly. Tán ebédlest, vacsorálást is egy uttal!

Feri. Miért is ne? Estig még sokat derülhet az idő. Engem legjobban biztatgat a remény, midőn semmim sincs; mert ekkor lásd, csak nyerhetek, nincs mit vesztenem. De mikor jól megy dolgom, elég csak azt reménylenem, hogy in statu quo maradhassak meg.

Károly. Ah pajtás! most midőn Pestet magam előtt látom, hol árva jövevény vagyok, hová egy éretlen bukás kerget, hol semmi remény-sugár sem mosolyg felém, úgy összeszorul szívem, mintha présben volna.

Feri. Szépen vagyunk! Ti szerelmesek olyanok vagytok, mint a hagymáz-kórosok; roham perczeiben szerfölötti erővel birtok, utánok pedig kezetök, lábotok elesik. Ki volt

az, ki a bajvívás után, tele biztatásokkal, csak Pest felé vonszolt, mintha az arany gyapjat kellene kihoznunk falai közül?

Károly. A sziv futó homokon építgette aranyvárait, édes Ferim! Máli szerelme volt az alapkö. Hitvány ámulat! Koldus és gazdag báró kisasszony! Szeretett, mint guitarre-mestert; mert a fiatal lyánka őrzetlen szive, mit kíván egyebet, mint szerelmet szerelemért? égett értem a tapasztalatlan lyánka; s most tán szégyenleni fogja szive egykori botlását, s pirolva tagadja meg a koldus-szeretőt!

Feri. Készen légy mindenre barátom, de ne remegj előtte. Nem ver az ellenséget, ki előre borzad: mint fognak fájni a harcz sebei. Baj nygan, hogy ő báró kisasszony, de ki vet határt a szerencsének? Aztán te is, ki tudja: mi ágyból eredtél? Az arannyal himzett zöld erszény, s régi pénzeid benne --

Károly. Ne hozd elő, pajtás! Te szegény szabó gyermeke vagy, de cserélnék születést veled.

Feri. No, anyád neked is volt, és atyád is; és ha az ember ép kéz-láb jött a világra, elég jó ágyból született. Aztán, minden halandónak a geneológiája Ádámon akad meg, vagy

az özönvizbe fúlad be. — De pajtás, még sem bolond ember. gyermekének kell ám neked lenned. Mutasd csak azt az erszényt!

K á r o l y. (kiveszi, s általadja neki). Nem zsiros-e a kezed?

F e r i. Mitől? tán attól a sovány sajttól? (nézegeti) Szép himzés! A. M. betük rajta. Én ha te volnék, hirlapokban kerestetném szüleimet; ezek a betük nyomba utasítának.

K á r o l y. (kaczagva) Ugyan tanács! ha mondom. Hát elfelejtetted, hogy kivetettek, mint ebkölyköt? Tették volna ezt, ha rólam tudni akarnának?

F e r i. Igazság! (tenyerére önti a pénzt) Csupa görög és római pénzek. Ezeken fekete macskának kellett ülni, hogy eddig el nem költötte, pajtás!

K á r o l y. Szorúlva elégszer voltam rájok, kivált kártyás koromban, már sokszor volt érték kezem a zsebemben. Az isten áldjon meg, hogy elvontál a kártya-asztaltól, édes Ferim!

F e r i. Mi haszna? egy pár csaló játékkal kelle megvívunk, s most kainként bujdokolunk miatta! De jól esett; ha nehéz álmuk lesz valaha, tudom, mindkettő rólunk fog álmodni.

K á r o l y. Engem csak nem ért semmi, de

tégedet pajtás! (baráti gyöngédséggel) Jobbul-e már karod, édes Ferim? (karját fogja) Ezt értem kaptad, te hü lélek!

Fer i. Ej gyerekség! karczolás, nem egyéb! Megfizettem én Lépesynek ezért. — Csakhogy itt vagyunk, pajtás, Pesten!

Károly. Pest előtt jó Ferim, Pest előtt!

Fer i. Ugy bizony, hogy megyünk be Pestre, kivált Répásyhoz Budára, a hidon által? Ez fontosabb probléma ránk nézve a Pythagorásénál. Sem uti levelünk, sem pénzünk, sem enni- sem innivalónk, alakunk ágról szakadt és gyanús. — Hm, hm. (gondolkozva) Semmi sem jő az eszemre. Eszünk rendesen magyarországi tökepénz; mikor rászorúlunk, be nem kaphatjuk! — Nézd, nézd! nem lát sötétben a tolvaj, s villámlik neki! — Látod azt a koldust amott, ki éppen most halad el a vámfa alatt felénk? Ő fizetett-e a vámosnak, vagy ez neki? hogy?

Károly. No s, mit akarsz ezzel? a vámos vetett kalapjába valamit.

Fer i. Egy gondolat villant meg fejemben. Mi lenne, ha mi koldus-ruhában, kéregetve csempésznők át Budára magunkat? Senki sem ismer bennünket; köztünk s koldusok közt úgy

sem sokkal nagyobb a különbség, mint a tollal és pisztolylyal rablók között. Lásd édes Károlyom, bő tanya ez a magyar haza, sok ingyenélőt megszerved keblében, s ezek közt mennyországuk van a koldusoknak is.

Károly. Mit? engem csak nem teszsz bolonddá. Koldus-ruhában? Ha nagyobb volna kulacsunk, azt gondolnám —

Feri. Hogy valami a kalap alá bugygyant belőle, úgy-e? Gondolj a mi tetszik; csak jer öltözzünk. (Károly szemét beköti) Nesze, hálósipkám a fejedre; csizmád látom, az ut jól elnőtte, majd kissé besározom. Kabátod ide a batuba! — Megállj! egy kis fejér földet látok amott! (elsiet, meg visszatér) az ingedet bekenem és képedet is; mert nem tudom, hol vetted? átkozott úrias képed van. — Így, most készen vagy! — Várákossal most kissé pajtás, mindjárt itt termék! (elszalad).

Károly. (Maga) Most már az ész, sorsom ránt, tervet nem adhat előmbe. Illyenkor legtanácsosabb, csónakunkat a folyam szabad mentére bizni, s csak a kormányt tartani, hogy meg ne ütközzünk; tán hab, szellő s az ég irgalma, még biztosabb kikötőbe vezérlik azt, mint saját evezésünktől telt volna.

Feri. (visszajő egy pár mankóval) Nézd pajtás! mit cseréltem veres mellényemért, ama koldustól. (öltözik) Most már mindjárt egész gálában látsz. Az egész világ kalmár, pajtás! Mint nem alkudt a koldus a maga mankóira, hogy azok mi könnyük, mi erősek, mi nyugalmasok! hogy azok ihar-fák, az ihar-fa mi becses, mi ritka Pest körül! (felkötött lábbal a mankókra támaszkodva) Így ni! most már készen vagyok; a batut a vállamra! Fogd meg pajtás a botom végét; te vak vagy mind a két szemedre, én pedig sánta lábú vezetőd vagyok. — Allons! most mehetünk lyánynézőbe, a szép báró Torday kisasszonyhoz! (elmennek).

MÁSODIK JELENET.

Pesten útcza.

Tallós y. (jő egy házból ki, s pénzt számol). Jó Kereszty! be nagylelkűleg fizetett meg azért a néhány sor irásért! Be tudja a jámbor: hová kell a fólt! Olyan a lelkes ember kezében a gazdagság, mint a Nil folyója; kiömlik partjai körül, s árjával termékenyít. — Mi isten nyomorékjai jönnek itt? Ezek még nehezebbet emelnek az élet terhéből, mint én!

HARMADIK JELENET.

Tallósy, Mindszenti Károly, Vig Feri.

Feri. Bőségéből nem juttatna nagysága, egy garaskát az ügyefogyottaknak?

Tallósy. Az én bőségem jámborok, nem igen áradozik; mindazáltal nesztek egy pár zsemlyére való! (ad nekik).

Károly. (félre) Be ismeretes hang ez előttem.

Feri. (közelebb lép Tallósyhoz, s szemébe néz) Mi a manó? Pali, te vagy? (elveti mankóit) Tallósy Pali! lelkem Palim! (zajos örömmel ölelésére rohan).

Tallósy. (vonakodva) No, no! ki vagy? mi vagy?

Károly. (ez alatt lekapja szemkötelékét) Pali, lelkem barátom! Palim! (nyílt karokkal szalad feléje) Ismered-e Mindszenti barátodat?

Tallósy. (szemébe néz) Károly lelkem! te vagy? (hevesen szoritja karjai közé).

Feri. Én pedig Vig Ferencz vagyok, szolgálatjára az urnak.

Tallósy. Feri! lelkem Ferim! (megöleli) mi szél hajtott titeket ide?

Feri. Az ifjuság forgó szele, pajtás!

Tallósy. Hát koldus ruhátokkal mit akartok?

Feri. Én akartam vele megmutatni pajtás, hogy az okos ember, nemes ember; réven, vámon nem fizet. — De tudom: bánt a vágy tudni történetünket. Elbeszélem, mielőtt nyomtatásban olvasnád; mert megírom, pajtás Pali, megírom! Hiszen ma már mindenki életrajzát megírják, ki az élet rendes kerékvágásából, csak egy arasznyira is kitért, vagy aranyos hintón kocszított rajta. — Azt tudod, hogy iskolákat végezvén, Károly guitarre-én gyermektanításra adtuk magunkat Kolosvárratt. Dolgunk jól ment; a tallérokát nem raktuk ugyan egymásra penészedni, de szükségét sem láttunk. Egyszerre az én Károlyom, gondolkozó, busongó lesz, fejét hol jobb, hol bal vállára csüggeszti; majd csillagokat vizsgál, mint a rosszul szoktatott paripa. No, mondom, ennek vagy szivét, vagy esztét furják! Utána lesek; hát csak elüt a hőség! gondold el, az én Károlyom — a Dobokyháznál, hol leczkéket adott, tanítványnéjába — a gazdag báró Torday kisasszonyba szeretett!

Tallósy. Mi a gutát? Torday Máliba?

Károly (hevenynyel) Ismered az angyalt, pajtás?

Tallósy. Alig ha nem — no s tovább!

Feri. A báróné felköltözködvén Magyarországra, később Máli is elhagyja a Dobokyházat. Ekkor láttad volna az én Károlyomat! Nem volt sem étele, sem itala, sem álma! s bujában a kártyának adta magát. Csak hamar vége szakadt a keresetnek; órára, ruhára, végre a guitárra került a sor; s tudod pajtás, mint megy akkor a mesterember dolga, ha a szerszámát beiszsa! Jó Károlyom ellen egymást érte a panasz. Megállj, gondolom magamban, majd kitapogatom én a bibédet! Ismét utána lesek, követem távolról a kávéházig, s idővártatva a kártya-asztalnál, észrevétlenül a háta mögé állok. Foly a tarok, szemmel tartom a játékot, s már a második osztásnál sejtem, hogy két gazember egyetértve, csalfán játszik, s az én emberemet derekasan melleszti. Megkapom az egyiknek karját, épen mikor már alulra pakolta a tous les trois-t, s osztani akart. Felpattant a társaság; közbevesznek, de a csalást nem palástolhatják, s engem egy szálkardra hív ki az egyik, másikat Károly hívja ki. Mind a ketőnél hagyunk egy kis mementót. Az egyik, kinek Károly volt a keresztatyja, egy előkelő és hatalmas család ivadéka volt. Kitiltattunk,

üldöztettünk, s így szöknünk kellett. Nem lévén mit bepakolnunk, csak könnyü szerrel indulánk meg Pest felé, hová Károlyt mágnese is vonta. — De hát téged mi hozott Pestre, édes Palim?

T a l l ó s y. Kenyér-tudományt tanulni jöttem ide, ez az egész biographiam, édes barátim! S most már mint utriusque fori advocatus, szakmányosan kutatom az igazságot, melly mellett a gyarló emberi nem, olly gyakran surran el.

K á r o l y. Ah, édes Palim! nem tudsz valamit Máliról?

T a l l ó s y. Itt van; egészséges. Most róla ennyit tudnod, édes Károlyom, elég. Étél, ital, ruházat, az első dolgok. Szegénynek szerelem, éhesnek rák! Most a főkérdés ez: miként szándékoztok elélni Pesten?

F e r i. Miként az égi madarak, pajtás, mellyek sem szántnak, sem vetnek, mégis élnek és vigan csevegnek. — Nem tudsz valami ingyenélő hivatalt, édes Palim?

T a l l ó s y. Tudok biz én, de ahhoz nincs szivetök, hál istennek! Te Károly, tán csak a guitárrodat vennéd ismét elő.

K á r o l y. Elövenném pajtás, de egész va-

gyonomból csak egy húrt sem bírnék venni rája, ha guitarrom volna is.

Tallósy. Ej, ne búsulj, majd számolok a házaló zsidóval: mi nélkül lehetnék el még szobámban? — Te pajtás Feri! tán csak megint gyermek-nevelő lehetnél? hogy?

Feri. Inkább kéngyertyát árulok pajtás, gyufát, fidibust! Hogy a gyermeknek én adjak leczkékét, a gyermek atyja, anyja meg nekem? Eleget próbáltam; szabadságomat el nem adom többé. Föbe-lövéshez, még hál'istennek! jól foly a vérem; még csinálhatsz velem valamit. — De megállj! leirom neked hajlamomat, kedélyemet; tán jobban jut valami számomra eszedbe. Éhen pajtás, nincs kedvem dolgozni, lakottan tunya vagyok; ingyen restellek, pénzért szégyenlek; hanem az ollyas heverő dolgot szeretném én pajtás, mint például: magam neve alá gyűjteni azt, mit mások irtak, considálni olly gyűlésekben, mikben az ember hallgathat, mégis fizettetik, és terveket koholni, mik létre nem kaphatnak soha. Ezen utóbbit szegény apámtól, ki becsületes szabó-mester volt, örököltem. Ő volt az első, ki a szabó-con-tók rectificatióján dolgozott, s azt javasolta, hogy szabó urak, árjegyzékeikben, ne az egész

vég vásznal, mellyből a zsebeket vágják, ne az egész darab selyem-szövetet, mellyből a bélést szabták, hanem csak mi a ruhára felment, számitgassák be a jámbor dolgoztatónak. Uramfia! halálra üldözték érte. De ő is, 1768-ban, a mint egy nagy üstökös csillag feltetszett az égen, megjövendölte a magyar szabóknak, hogy nyalka nadrág helyett, zsákot fognak egykor varrni a magyarnak; és az idegen divat addig kergeti majd zsinóros, paszomántos munkáikat, hogy ezek végre csak köztermekben, gála- napokon lelendenek előle salva-guardiat!

Tallósy. Derék ember lehetett. — De pajtás, hajlamaiddal Pesten nem messze mégyszám! Sok itt az ember mindenre, kivált a tervkoholásra.

Feri. Pedig van nálam néhány javaslat készen, mit szólsz hozzájok, lelkem Palim? Például: ha megtanítám a világot: miként lehetne a szerelmes sóhajtásokat, szélmalmokra használni? a hűségi eskükre és becsület-szavakra, valami súlyt kötni, hogy a szél ne fújja el olly könnyen azokat? mik volnának a biztos jelek, mikről a jó szivűt az ostobától, a csalót az okostól, mindenkor megkülönböztet-

hetnök? miként lehetne az adósok fejök gőzét, czélszerűen gőz-gépekre használni fel?

Tallós y. Nem, pajtás! Mindezen javaslataiddal, csak egy ebédecskét sem gazdálkodol össze magadnak. — Majd gondolunk számodra is valamit. Most jertek utánam a szállásomra; egy szobám van csak, de három jó barát megfér benne; ruhatáram, minden körülátoltsága mellett is, megment legalább ettől az átkozott koldus-maszktól titeket. (megindul s meg visszatér) Ugy, Károly! Mit adsz ha egy óra múlva, kedvesedhez, Máli kisasszonyhoz juttatlak?

Károly. Lelkem Palim! atyádnak köszönöm a mi vagyok, hadd legyenek neked is holtig adósod.

Tallós y. No megteszem; de észeden járj jó fiú; mert az én szerencsém virágai is azon háznál virít. Báró Tordayné, Málival együtt, minden szerdán 11 orakor, alamizsnát osztogat házánál a koldusoknak. Jertek addig hozzám; onnan koldus-ruhátokban egyenesen a házához mehettek. Odáig leszek én kalauztok.

Károly. Palim, édes Palim, ég fizesse meg barátságodat! (mennek)

Feri. Üvegen át méznyalás! (utánok kullog).

NEGYEDIK JELENET.

Vaszilné szállása.

(Kardos, beteges Vaszilnéval jönnek ki a szobából).

Kardos. Mondom Vaszilné asszonyom, perelni nálunk annyi, mint aranyat dobni a szomolnokai vízbe, hogy azt rezül szedhessük ki.

Vaszilné. Szólok ügyvédemmel, nagy uram!

Kardos. A katonát, kinek háborúban dupla zsoldja jár, kéri meg béke-szerzésre, nem-e? Isten hírével! De még egyszer mondom: vagy fogadja el a józan szót, vagy teremtse ki házbéremet. Szűk idők jártak, s nálam még a galamb sem lakhatik ingyen; házbérül a fiát eszem meg. — Isten önnel! egy pár óra mulva ismét itt termek, de nem jövök egyedül, édes Vaszilné asszonyom. (el).

Vaszilné. Óvjanak körmeidtől minden angyalok! (bemegey szobájába).

ÖTÖDIK JELENET.

Báróné udvara.

(A köldusok különbféle csoportokban állanak alalmazsnát várva, beszélnek, zsidongnak.)

Kacsa, Prézli, később Feri, Károly : azután
Báróné.

Kacsa. Valjon lejő-e ma a nagyságos asszony?

Prézli. Ha nem jő is bátya, csak azt küldje le a kisasszonytól, mit nekünk szánt.

Kacsa. De biz én szeretek annak a jó léleknek szemébe nézni.

Prézli. Azt hallottam ma, hogy az a pénz-kukacsz itt alul, akarja nőül venni.

Kacsa. Ne adja isten! ugy illenék hozzá, mint cigány-gyermek kezébe a montliszt-kalács! — Vége ugy a mi szerdánknek!

Károly. }
Feri. } (jönnek)

Prézli. Micsoda idegen vendégek azok amott?

Kacsa. Nem ismerem, vidékiek lesznek.

Prézli. Tán nem elegenden vagyunk? hiszen több már Pesten a koldus, mint az adakozó.

K a c s a. Van itt mindenféle, jó öcsém! úr koldus, tudós koldus, czifra koldus, hetyke koldus. Hej ezen utolsó a leggonoszabb, öcsém! ha alamizsnát adsz neki, azt kívánja: te köszönd meg, hogy elvette.

Prézli, Szóba eredek velök. — Adjon isten kenyeret a naphoz, atyafiak!

F e r i. És szalonnát mellé!

— **Prézli.** Ohó! kigyelmetek boldog földről valók, a mint látom.

F e r i. Biz ide sem száraz kenyérre jötünk mi, collega uram!

Prézli. Régen volt az, mikor a koldus szalonnát ehetett. Még csak az én időmben is, behívták a koldust az utczáról, most ajtót csuknak előtte! — Én ifjonta, hegedűvel segitettem gyöngemellemen, s ha szivrehatólag megnyomtam karvasomat — megállott a jó lelkű magyar fölöttem, kioldta nadrág-szijja mellől erszényét, s ha nem ezüstöt, rezes bizonyosan vetett a kalapomba. — De mióta a szij kiment a divatból, búcsuzóban van vele: irgalom, erszény, pénz, s tán még több is!

F e r i. Mi baja kendnek collega? hangja úgy recseg, mint a kenetlen tót szekér.

Prézli. Biz az úgy esett: ezelőtt mintegy

harmincz évvel, jó széles, erős mellű ficzkó voltam. A torkom, ha megeresztettem, elszolgált egyik falu-végtől a másikig. De épen akkor esett vármegyénkben a restellátio. Én szegény falusi notárius fia lévén, esküdt urunkon akartam segíteni, s részére addig orditoztam, míg nyeldeklőm örökre leszakadt és rekedt torkú maradtam! Igaz, hogy más bajom is volt (súgva) mindig többecske szerettem inni, mint enni. — De hát kigyelmeteket mi siralmas sors érte, ha merném kérdezni?

F e r i. Szivesen elmondom, jó collega (Károlyra mutatva) Ez az úr nagy tudós volt Kővár vidékén. Mindig a fontos igazságokat kutatgatta, érti-e kend? A sok munkában, olvasásban, gyertyázásban megvakult a balszemére; jobb szemét pedig egy nyilvános igazság, mellyet a jámbor távolban keresett, holott a szeme előtt fetrengett, szúrta ki. — A mi engemet illet: én egy nagy család úrfija mellett inaskodtam. Nála is, miként sok úri házainknál, szokásban volt, ha a vendégek épen a felső emeletig ittak, a poharakat, palaczkokat falhoz vagdosni. Az én uram, épen neve napján, nem akarván kedves vendégeitől hátramaradni, felkap egy izmos cseh kristály-poharat, s úgy vágja azt

nekem, hűséges szolgájának a térde kalácsához, hogy azonnal örökös koldus levék rája.

Prézli. De biz ezért nyugpénzt érdemlett volna collega uram.

Feri. Mit? nyugpénzt? még szidott, hogy miért állok a pohár utjában! (a koldusok zsi-bongják: jő a báróné, mindegyik állásba helyezi magát, s kalapot emel).

Károly. (Ferihez lassan) Ah pajtás, nem hallod, mint kopog a szívem?

Feri. Nyomd rá a botodat, jó fiú!

Báróné. (az első emelet nyílt ablakából) Jó napot édes atyámfiai! Leányom viszi számotokra az alamizsnát.

Mind. (zsi-bongnak) Az isten áldja meg a mi nagyságos asszonyunkat!

Báróné. Köszönöm édes gyermekeim! (beteszi az ablakot).

HATODIK JELENET.

(Máli jő, utána Julcsa, két kosárral; egyikben ruhadarabok, másikban kenyér-szeletek.)

Előbbiek.

Máli. Jó napot atyafiak!

Mind. Kivánunk nagyságának is.

M á li. (pénzt, ruhát, kenyeret oszt széllyel a koldusok között). Gyógyul-e már a kend lába Kacs a Márton?

K a c s a. Valami keveset, édes kisasszonykám!

P r é z li. Jobban gyógyulna biz az, nagysága, ha a láb-löcsölgatásra szánt pálinka, a toroknak is jó nem volna.

M i n d. (nevetnek).

M á li. (Ferihez és Károlyhoz) Hát kendtek, miért állnak olly félre?

P r é z li. Azok nem a mi felekezetünk, nagyságos kisasszony!

M á li. Ej semmi! ki segítségünkre szorult, mind felekezetünk! (nekik is pénzt ad; a kenyeres kosárból a többinek szeleteket osztogat) Kendnek Prézli két nnyit adok, mert ismerem ritka jó étvágyát.

P r é z li. Köszönöm édes kisasszonykám.

K a c s a. Az egyik darab, tudom, egy ital borért fog menni a kocsmárosnak.

P r é z li. Már ez csak kölcsön az előbbiért.

M á li. (kenyeret ad a két ifjúnak is).

P r é z li. Nem eszik azok, nagysága, a kenyeret szalonna nélkül.

F e r i. Meg, illy szép kezekből.

J u l c s a. Hm! be udvarias koldusok! Tán Párisból jönnek kendtek?

F e r i. Nem bizony mi, édes kisasszonykám; csak Kolosvárról! de ott is érzik a szépet.

M á l i. (hevenynyel) Kolosvárról?

F e r i. Igen, nagyságos kisasszonykám; emlékezem is rá, hogy a mult ősön láttam Kolosvárott a kisasszonykát, a mint a Doboky-háznál koldulgattam.

M á l i. Igen, igen, ott voltam (nemügyelést szinelve) Hát mi ujság a Doboky-háznál?

F e r i. Ott mindent frisen hagyunk. Hanem emlékezik-e a kisasszony Vig Ferenczre, ki a guitarre-mesterrel járt néha a házhoz?

M á l i. Arra a nagy kópéra?

F e r i. Hm. igen, igen! megütötte szegényt a guta!

M á l i. No, ki hitte volna? (a kenyér-kosárba hajolva, mintha benne valamit keresne) Hát a guitarre-mester?

F e r i. Megházasodott a farsangon.

M á l i. (elejti a kosarat) Ugy-e?

J u l c s a. Mi lelte a kisasszonyt? ugy elhalaványodott!

M á l i. Tudja isten! a fejem fáj — nem jól érzem magdmat — már a mult éjjel rosszul

aludtam. Felmegyek! — Oszd el a maradékot Julcsa; aztán hozd fel a kosarakat. — Isten áldja meg kendteket. (el).

M i n d. Áldja meg nagyságát is.

J u l c s a. (osztogatja a kenyeret; a koldusok oszlanak. Az ifjakhoz :) Kendteket csak ki kellene korbácsolni Pestből!

F e r i. Miért, leányasszonyka?

J u l c s a. Minek hozták kendtek elő Kolosvárt? Egy átkozott dongó csipte meg ott, bal keze alatt kisasszonyunkat; azóta ha csak emlegetik is Kolosvárt, mindjárt rosszul lesz belé.

F e r i. Nem tudtuk édes leányasszonykám.

J u l c s a. (felszedi a kosarakat) No, Isten áldja meg kendteket. (el).

F e r i. A leányasszonykát is.

HETEDIK JELENET.

Feri, Károly.

F e r i. He-he-he, a dongó te vagy!

K á r o l y. (lekapja szemkötelékét, s ölelésére rohan Ferinek) Feri, lelkem Ferim! az én Málim szeret! — De ugyan miként mondhattad, hogy megházasodtam? Nem szántalak volna megfojtani érte!

Feri. Hm, hát másképp miként jártál volna végére, hogy szeret? he? Aztán mindegy jó fiú, házas, nem házas — Máli soha sem lesz a tied! Te csak forgatod a sültet, de azt más eszi meg!

Károly. Nem, pajtás! Most uj lélek szállt keblembe, uj erő s férfias tökélet lövelt belém. Máli szeret, s így czél áll előttem, mellyért küzdenem kell. Most kész vagyok megkísérteni mindent, és szerelmemért megvívni magával a sorssal is!

Feri. (félre) Ismét láz-roham!

Károly. Most könnyűnek érzem magamat, hogy a nyulat is elfoghatnám. Jer, siesünk Palihoz, levetni rongyainkat; aztán egyenesen Keresztyhez, szerencsét próbálni. (elrohan; de a kapuban szemközt jövő Kardossal úgy összeütközik, hogy ez egy kezében hozott kendőt, tele holmival, a földre ejt.)

NYOLCZADIK JELENET.

Kardos, Károly, Feri.

Kardos. (a kapura áll, hogy ki ne meheszenek) Teringettét! micsoda vad állat ez? ugy megy neki az embernek, mint a vak denevér! —

Mi ember kend? (a kendőjét nézi) Megadta kend nekem! ihol mind tojasos, czukor, kávé, sajt, malozsa, miket kinosan összeszerezgettem! — Egy tapodtat se az udvarból, mig meg nem fizet kend!

F e r i. Ejnye, ejnye! (a kendőt nézegeti, azonban háta mögött rést csinál Károlynak; ehhez súgva) csak lódulj ki, majd végzek én vele! (Károly elinal).

K a r d o s. Ho-hó! fogjátok meg, egy tapodtat se innen! (utána akar indulni, de Feri majd tartóztatja, majd elébe kerül).

F e r i. Hagyja ön; bizonyosan nem akart az kárt tenni szegény!

K a r d o s. Akart, nem akart; de elég az hozzá, hogy tett! Hát koldus az olyan, ki úgy tud rohanni az embernek, mint egy szilaj tulok? he?

F e r i. Hiszen a lábának semmi baja, hanem (homloka előtt forgatja kezét) érti ön?

K a r d o s. (nagy szemet mereszt) Ugy-e? az eszének? Hát miért nem szólt kend mindjárt?

F e r i. A kongói herczeg-kisasszonyba szeretett a jámbor, s épen most mondtam neki tréfából, hogy egy tombuktúi herczeg ragadta el kedvesét; utána iramlott szegény, s ollyankor

nem lenne csoda, ha összegázolná is az urat. A szerelem, tudja ön, az okos embernek is elveszi szeme fényét, hát még bolondnak?!

Kardos. (duhogva) De hát miért nem zárják a bolondok házába?

Feri. Azért, mert Magyarhonunkban, nem volt még eddig örültek háza. Bizony jó volna, ha ön építtetne egyet, s magának is egy alkalmas szobát benne, (ki illan s maga után a kaput berántja).

Kardos. (utána indul, de mást gondol). Vigye a patvar! koldussal nem veszekszem az utcán; megláthatna ablakából a báróné. Mint siettem kendőmmel is becsúszni, hogy meg ne lásson, s imhol ni! — Mind a báróné irgalmas-sága ennek oka. Legyünk csak férj és feleség, majd másként lesz az édes nagyságoskám! — Orsolya! hej Orsolya-asszony!

KILENCZEDIK JELENET.

Kardos, Orsolya (kijő)

Orsolya. Mi tetszik nagy u — tekintetes uramnak?

Kardos. Fáradságosan összeszereztem az uzsonnára valót, ihol a sátán, egyik legényét

küldte koldus-alakban rám; egész kendőm csupa locs és pocs! Szedje össze Orsolya-asszony s hozza be! (bemegey)

Orsolya. (szedeget) Ugy kell! mert mire való a gazdasszony? Bár mindenkor egy-egy legényét küldné a sátán a nőtlen urakra, mikor asszonyok dolgába ütik az orrukat!

KILÉNZÉDİK BERENNYÉ

Kardos Orsolya (kise)

Orsolya. Mi tetszik nagy n — tetszik

uramnak?

Kardos. Férjességem összeszeresem az uramnak valót, ahol a sátán, egyik legényét

Harmadik felvonás.

Kardos háza Pesten, mellyben Vaszilné és

Kereszty laknak.

E L S Ő J E L E N E T.

Kardos jő a biztossal.

Kardos. No itt vagyunk biztos ur! csak keményen viselje magát; ne tágitson rajta. Ugy tettei magát, mintha egy krajczárnak sem volna asszonya; azonban reggel kávé, délben bor, estve sült. Jobban él uram, mint én!

Biztos. Csak rám kell bizni a dolgot; nem első próbám. (bemegy a házba).

Kardos. (maga) Erősen kell tartanom magamat; különben ki nem csikarhatom tőle az egyezést. (utána megy a házba)

MÁSODIK JELENET.

Károly (jó tisztességes öltözetben nézelg magakörül)

Károly. E lesz a ház! itt mutatta Pali a Kereszty szállását. — Szerelem! te égi kéj!

be szép napot deritesz jövendőmre! — Legelőbb is, lássuk édes Kereszty uram, ha vehetjük-e hasznát egymásnak? Nevelő nem vágytam lenni soha; de a szegény legény határozatlik, nem határoz! (be akar menni, belülről lármát hall) Micsoda lárma ez? férfi perel valami nővel! Ho-hó! ez nem ujság, de nem is jó jel. — Tán Kereszty czivódik a nejével? — Ugy csak vissza, jó fiú! Kik másban nem egyeznek, miként egyeznének a nevelés dolgában, mellyben a tudósok is jóformán térnek el egymástól? (hallgatózik) A férfi nem enged — bizonyosan nagy oka van rá. — Mi a guta? közelebb jönek. Amoda megyek a kapu mögé, megvárom a dolgot. Az embernek jó néha előismereteket szerezni azon ház felől, mellyben lakni fog.

HARMADIK JELENET.

Kardos vezeti Vaszilnét, Károly és Biztos.

Kardos. Mondom lelkem, ki bért nem fizethet, lakjék az utczán!

Károly. (félre) Ez az, kivel koldus-alkomban összeütköztem volt.

Kardos. (a biztoshoz, ki épen most lép ki a házból) Megtörténi az inventatio, biztos úr?

Biztos. Nem sok irka-firka kellett hozzá. Egy szekrény, mellyben semmi sincs, egy korhadt szék, egy szüette nyoszolya, lepedő a zsúpon, s egy vánkoska — punctum.

Vaszilné. S a dús-gazdag Kardos ezekre éhezett!

Kardos. (gondolkozva) Hm, hm! hallja az asszony! úgy tetszik, mintha valami lágyulást érzének szivemben; csodálom, mert nem szokásom! Édes atyja — isten nyugtassa! — nem volt rossz emberem — valami jutott eszembe.

Vaszilné. Hadd halljam!

Kardos. Mi perlekedünk — azaz rázzuk a fát, s más szedi alóla a gyümölcsöt. Hátha ön a maga kosárkáját, saját kezével, nem ügyéski enyves kezekkel tartaná a fa alá, és szépen bele hullana az egész esztendei házbér, s tán még egy pár ezer forintocska is? hogy? Mit szól hozzá Vaszilné asszonyom?

Károly. (félre) Mit? Vaszilné? hiszen nevelő-anyámat hívták így. (közelebb lép s vizsgálja az asszonyt)

Vaszilné. Ügyvédem nélkül alkuba nem ereszkedem, kedves úr.

Kardos. A mint tetszik. De Kardos nem buta, fegyvernyugvásokat engedni ellenfeleinek.

Biztos ur! essék meg a teljes átadás, s minde-
nek előtt motozást kérek: ha ezen asszony nem
duggatja-e vagyonkáját?

Biztos. A kívánság helyes és törvényes.

Károly. (előlép) Megálljon az ur!

Kardos és biztos. Mi ez? mit akar
ez az ember?

Károly. (Vaszilnét vizsgálja, félre) Ő az!
lehetetlen, hogy csalatkozzam! Neve, arczvo-
násai, szemén a hályog — (fenten) Ugyan édes
asszonyom, nem lakott-e valaha Erdélyben?

Vaszilné. Vagy igen; ott is mentem
férjhez.

Károly. Nem emlékezik házánál egy
Károly nevű fiúra?

Vaszilné. Hogyne az istenért! hiszen
hora-hadkor én szöktettem el.

Károly. (nyakába rohan) Anyám! édes jó
nevelő-anyám! Én vagyok az a Károly, ki ne-
ked köszönhetem életemet.

Vaszilné. Lehetséges-e? — ön — te
volnál Károly? (vizsgálgatja) Csakugyan! le-
begnek bár homályosan vonásaid előttem; ki-
nőtted a gyermek-arczot, férfiasabbak a voná-
sok, de mégis a régiek. Károly, édes fiam!
(megöleli).

Kardos. (a biztoshoz) Ezt ugyan a manó hozta láb alá!

Biztos. Igen megkeveri kártyánkat.

Károly. Mit akarnak önök ezen asszony-sággal, kinek, mint látják, pártfogója akadt?

Kardos. Örülünk rajta! ugy tehát lesz, ki érte a házbért kifizeti.

Károly. (félre). Átkozott szegénység! (fenten) Azt a házbért, mellyet ön imént, fülem hallattára, irgalmasan elengedett régi barátja leányának?

Kardos. Igen is; nota bene, alku föltétele mellett.

Károly. De hátha ezen asszonyoságnak fontos okai vannak nem alkudni?

Kardos. Ugy az én fontos okaim is megmaradnak: öt exequáltatni; sőt minthogy eltitkolások forognak fenn, öt szorosan megmotoztatni. Érti ön?

Károly. (fontolgatva) Kevés ideig nem várhatna ön, az én kezességemre?

Kardos. (félre) Ugy-e? kappadóciai király ő keme! (fenten) Nem uram! fontos okaim vannak; az esztendő ma telik le, eleget várok; épen ma van sz. György napja.

Károly. Ma van, és tart éjjeli 12 óráig.

Addig a szobában marad ezen asszonyság; vagy megfojtom az urat, mint az ürgét! Ha addig a házbért meg nem hozom, ám éljen ön azon jogával, mellyet a törvény enged önnek.

Biztos. Ez ellen nincs mit szólnunk, domine spectabilis!

Kardos. Jól van, a tartozás 80 forint. — De szabad tudnom: kicsoda ön? honnan jő? hol lakik? mi rangja? hivatala? czimje? hogy?

Károly. Én, uram, ma jövök Erdélyből; hivatalt csak most keresek, s egész czimem az, hogy becsületes ember vagyok!

Kardos. (göggösebb hangon) Ugy-e? csak most jő Erdélyből? hivatalt keres? (félre) Ismerem az illy becsületes embereket! Rendesen egy tiszaháti szúnyog dongva vinné el minden ingó és ingatlan vagyonukat! Futoshat Pesten fel s alá, mig 80 forintot összekerit! (fenten) Tehát holnap reggelig pardon! de tovább egy óráig sem! Az irgalomnak is határai vannak!

Károly. Kivált a zsugoriéi szükebbek, mint a Liptó-vármegyei kender-földek!

Kardos. Kivánom, hogy olly kész legyen önnek erszénye is, mint nyelve! (eszmélődik) De uram fia! hol láttam én valaha ezt az embert? Igen ismeretes előttem a pofája! (gon-

dolgozik) Helyes! csakugyan az! az iménti koldusok egyike! a szerelmes örült! — De nem látszik örültnek? — tán csak csendes tébolyodott! No elvesztheti eszét, ha volna is, mig ismeretlen városban annyi pénzt előkerit! (a biztoshoz) Menjünk biztos úr! uzsonnára, mint mondtam, elvárom!

Biztos. Nem fogok hiányzani, domine spectabilis! (félre) Ugy is aligha a sovány uzsonna nem lend mai minden sportulám!

NEGYEDIK JELENET.

Károly és Vaszilné.

Károly. Édes jó anyám! mi szerencsétlenség hajtott ki Erdélyből?

Vaszilné. Az inség, fiam, s ennek egyik anyja a pörlekedés.

Károly. Szólj kérlek: mit tudsz származásom felől?

Vaszilné. Semmit fiam! Születésed titkát, véletlenül elhalt férjem, magával vitte a sirba. Hogy nem csekély házból eredtél, fi-nom pólyáid bizonyították, de jegy azokon nem volt. Kiütvén Hora zendülése, a dühös zendülők, kik előtt úr-kölyök vala neved, halálra

kerestek; én máklevet vegyítettem boraikba, s míg őket álom nyomta, pénz-erszényedet, keresztelői ajándékodat kezedbe nyomván, hogy arról idővel rád akadhassak, elszöktettelek. — De hát téged azóta hol hányt a sors édes Károlyom?

Károly. Engemet egy héti kinos bolyongásom után, kedvező sorsom Kolosvárra vitt be, egy nemes lelkű Tallósy nevű tanárhoz.

Vasziné. (közbeszólva) Tallósyhoz? nem volt fia a tanárnak?

Károly. Sőt igen; egy vivásu fia velem. Ezzel együtt, emberiséggel nevelt és oktattott engem a derék férfiú, és bizvást bal mellemre téve kezemet, mondhatom: embert képezett belőlem. Halála engemet új árvaságra juttatott. Most Pestre jöttem, új szerencsét próbálni.

Vasziné. Megadja az Isten, édes fiam! — De mintha erősebb szellő kezdene lengeni! Segíts be a szobámba, édes Károlyom! ah még ma az enyémbe!

Károly. Holnap, meg azután is, édes anyám! vagy én ne legyek egy jó anyára érdemes!

ÖTÖDIK JELENET.

Feri (jő).

Feri. Ejnye pajtás! ennyi keresésre, bujkáló adósomat is megtaláltam volna!

Károly. Várj meg pajtás, míg kijövök; szórn van veled. Támaszkodjék rám édes anyám! (bevezeti)

Feri. (maga) Mit? anyja? Ezen asszonyban anyjára talált volna? Tehát csak illy eredményért feküdt, jó fiú, olly vastag burok alatt születésed titka? — Szegény Károly! bizony kiméretlen seprővel hadaz a sors arany álmaid szövedéke fölött! Koldus anya, s báró kisaszszony kedves! Már így csak hadd szerelmedet az ész lombikján elpárologni, jó fiú!

HATODIK JELENET.

Károly és Feri.

Károly. Édes Ferim! megtaláltam jó nevelő-anyámat.

Feri. (örvendve) Ne — nevelő-anyádat? No soká éljen! ámbár úgy látszik, pajtás, mint-ha nem soká akarna élni szegény!

Károly. Sinlődő beteg; mégis gondold el,

a házi úr, e krokodil-tojásból költ uzsorás, ki akarja őt lakából tiltani.

F e r i. Ki akarja? anyádat akarja kitiltani? — Ugy tetszik ez szöktetett volt el a hora-hadkor?

K á r o l y. Ugy van! neki köszönöm életemet.

F e r i. (tüzesen) Lánczhordtát, pajtás, ugy ólmot nyeletek az uzsorással, ha innen ismét Grönlandig kell is bujdokolnom!

K á r o l y. Hagyd el, édes Ferim; másként állt dolgunk a kolosvári kártyásokkal. Ott ha bakot ütöttünk is, de gazokkal volt ügyünk, s így istennek, embernek, egyenes szívvvel nézhettünk szemébe; de itt pajtás, a ház ura a törvény ótalma alatt áll; mert ingyen-szállást senki sem kénytelen adni másnak.

F e r i. Nem? nyomorult betegesnek sem? Szívünk táblájára véste Istenünk az irgalom törvényét, s ez még erősebb, pajtás Károly, Móses kö-tábláinál; mert nem törik el soha!

K á r o l y. Igaz, igaz, barátom! de becsületes embernek lenni, nem kényszeríthetünk senkit, ha nem akar lenni az.

F e r i. No, az is igaz. De hát csak hidegen nézzük: miként lökdösik ki jó anyádat az utczára?

Károly. Nem, Ferim! arra nem hagyom menni a dolgot; különben csakugyan könnyen kezet próbálnék az uzsoráson. — Nem tudsz valami ösvényt pénzhez juthatni, édes Ferim?

Feri. Pénzhez, keresethez, egyhamar semmi kilátásom, jó fiú!

Károly. Ugy vége zsugorgatásomnak! (kiveszi himezett erszényét) Megvédtelek, te sorsom záloga nálam! szükség, inség, kísértetek között; de jó anyámért csak menj! hála az égnek! nem hiába szorongattalak, bő kamatot hoztál. — Ferim, nesze vidd, s ha lehet, csak zálogba vessed nyolczvan forintba; de egy fillérrel se alább, mert a házbér annyi. Ha nem akad, ki zálogba vegye, add el a mint adhatod. — Értéke, a mint fölvetettem, felrúg 300 frtra.

Feri. (megöleli barátját) Nemes lélek! Tudom: mi kedves reményedet áldozod fel e kincseden a kötelességnek.

Károly. Csak siess édes Ferim! Én visszamegyek, bátorítani anyámat, s majd Keresztynél próbálok szerencsét.

Feri. Ne busúlj, mindjárt itt termek! 300 forintba könnyű nyolczvanat kapni. A csörgő pénz, nem néma becsület! (elmennek)

HETEDIK JELENET.

(Kereszty szobája, Kereszty néhány könyvet rak asztalára, s melléje ül).

Károly (jő).

Károly. Alázatos szolgája az úrnak. Engem Tallósy barátom utasított ide, tanítási hivatalt keresni.

Kereszty. Ugy elegendő ajánlással jö az úr. Igen is tanítóra van szükségem. Eddig egy kent-fent ifjonczka, kényesebb bármely franczia gouvernante-nál, faragcsált a fiamon; de úgy láttam, több gondja volt arra, hogy csiznájja fényljék, mint növendéke erkölcsse, s hogy haját jó rendben tartsa, mint fiam tanuló-óráit. Kiadott rajtam, hogy itthon nemlétemben, reggelinek egy párszor, köménymagos levest kapott a rendes kávé helyett, s azóta szegény fiam parlagol; mert minden hitvány kéz alá nem akarom adni. Önt elfogadom fiam tanítójának. Van bennünk titkos vonzalóm, melly gyakran elébe vág az időnek, és szorosabban köti a sziveket, mint együtt leélt évek szokása. — De előbb tudja meg ön: mit akarok a fiammal? belőle lelkészt kívánok nevelni; de nem csupán

tudós lelkészt, érte ön? hanem ollyat, kinek feje tudja azt, mit tudnia kell; szive pedig érezze azt, a mit tanít.

Károly. De kérem önt: vesz-e fiában hajlamot észre, ezen állapotra?

Kereszty. Hm! biz azt nem vizsgálgtam soha.

Károly. Pedig világi pályánk kiválasztásában ez az első lépés. Eleve, kény szerint határozni el a gyermek pályáját, némi zsarnokoskodás.

Kereszty. (fontolgatva) Jól beszél ön; erre nem ügyeltem, s nem is tapasztaltam, hogy igen ügyelnének az emberek; s tán azért támadnak a mindennemű számtalan kontárok. Kérem tehát önt: vegye szoros szemle alá a fiút. — Hm, hm, bizony fájlalnám, ha lelkész nem lehetne belőle.

Károly. S olly különös kijelölt állapot ön előtt a papság? Higyje ön, ennek is megvan a maga terhe, s tán több, mint első látásra gondolhatnók.

Kereszty. Nem azért uram! Egy különös történet éltem folyásából, ad előttem bájít, becsét, ezen különben is nemes hivatásnak! Most tizenöt éve, Pápa vidékén, hol akkor kis

birtokos valék, a tűz minden vagyonomtól, sőt szeretett hitvesemtől is megfosztott. Borús kétség szállt szívembe, s ész és vallás elnémultak körültem. A helybeli lelkész, ez az Isten embere volt az, ki a vallás jótevő melegével, és saját emberszerető segélyével visszaadott önmagának. Ugy van! Lákosy Péternek köszönöm azt, hogy vagyok, s a mi vagyok! Barátsága, nemes lelke, nyujtának nekem, magának is szűk jövedelme mellett módot arra, hogy itt Pesten kereskedésemet kezdhessem. Nem maradt iparom siker nélkül. Isten áldása és szorgalmam, vagyonossá tettek; s én azonnal siettem Pápa vidékére, leróni tartozásomat; de ő korán elhalt hálám elől, s egyetlen lyánkájára sem bírtam eddig, minden nyomozásom mellett is akadni; mert tartozásom, uram, égeti, mint zsarátnok, keblemet. Lákosy az, ki velem a lelkészi hivatást megkedveltette; de ha fiam, Lákosy forma pap nem lehet, inkább maradjon tervem abban! Kenyér-kereső hivatallá ne aljasítsa azt, a mi szent. Vegye ön keze és szemléje alá a gyermeket, tegye vele mit jónak lát, a hálát pedig fáradozásáért, engedje gondomúl.

Mausz Károly. Ezen szép bizalmát megérdemel-ném, leend fő törekvésem! (meghajtással el).

NYOLCZADIK JELENET.

Kereszty (maga)

Kereszty. Hála az égnek! tán valahára emberemre akadtam. — Durva ércz-anyag az ember; a nevelés adja meg annak, mind a két világra nézve, a kellő nyomatot. — Neked ismét új hálával tartozom jó Tallósym! Hadd lássam: mi olvasmányt hoztál számomra? (forgatja a könyveket, s egyszerre ütközéssel szökik fel ültéből) Mi? mi ez? boldog egek! hol veszi ez a név magát? (olvassa) Lákosy Péter, gymióti lelkész, 1779. — Helyes! ez a könyv sajátja volt, az bizonyos; de hogyan került Pestre? hogyan Tallósy kezébe? — Ennek mielőbb végeére kell járnom. Istenem! ne hadd kisiklani kezemből ezen kis remény-szálacsokát; mutass módot régi hálám lefizetésére! (el, s a függöny legördül).

NYOLCADIK JELENET.

(Kereszty (magy.)

Negyedik felvonás.

ELSŐ JELENET.

Báróné szobája.

Máli (körültekintgeti diszöltözetét).

Máli. Én nem tudom: mi szeszély volt ma tőlem, illy menyasszonyosan öltözködni. Kardos fényes, neves vendégeiért aligha tettem ezt; és még kevésbbé Kardosért magáért, ki vissza is riadna illy költséges öltözetü arától. — Isten neki! a jámbor hajadon nem tudhatja soha: mikor? hol? az ajtón ugrik, vagy az ablakon repül-e be szerencséje? (kopogtatás).

MÁSODIK JELENET.

Előbbi. Kereszty és Tallósy (jönnek; Kereszty meghajtja magát, Tallósy kezét csókol).

Kereszty. Egy érdekes dologban jöttünk, nagyságos kisasszonykám, melly függőben

tart bennünket. Lákosy Juliánna leányasszony, mint hallom, nagyságtok szolgálatában van!

M á l i. (félre) Aha, leány-kérés! (fenten) Igen is; (pajzánúl) Hiszen Tallósy úr után ismeri is!

T a l l ó s y. Van szerencsém.

M á l i. Azonnal beszólitom. Nem is sejti: milly kedves vendégek várnak rája. (kiszólitja Julesát az oldal-szobából.)

HARMADIK JELENET.

Előbbiek, Julcsa.

M á l i. (kézen ragadja, félre) Ki ne add magad egy könnyen!

J u l c s a. (szintén félre) Nem, ha nem kérnek.

K e r e s z t y. (örvendve) Van, oh sok van az atyjából benne! — Édes leányasszonykám! nevét kérem.

J u l c s a. Lákosy Juliánna, szolgálatjára!

K e r e s z t y. Mi volt édes atya?

J u l c s a. Lelkész Gyimóton, Pápa mellett.

K e r e s z t y. (hirtelen megöleli) Hála az égnek, jó helyen járok! Meg ne ütközzél édes

leányom, nem nyalakodó szélkelep ölelget, hanem egy becsületes férfiú; ámbár ezt magáról nem illik mondani az embernek.

Julesa. Nem is tudom: kihez van szerencsém.

Kereszty. Enyém a szerencse, lányom; mert hiszen az utat sem keresték Indiákra annyit, mint én tégedet. Én Kereszty vagyok, régi jó barátja és adósa boldogult jó atyádnak; még pedig olly nagy adósa, fiam, hogy a rajtam lévő köntöst is kegyelméből hordozom. Azért áldom ezt a napot, melly módot nyújt, hacsak egy részét is lefizetnem adósságomnak. — Itt van édes leányom, egy irás tizezer forintról.

Julesa. Tizezer forintról? engedjen meg ön: itt tévedésnek kell lenni. Szegény atyám nehezen birt valaha kölcsönözni, kivált ennnyit!

Kereszty. Ne vitassuk ezt, édes leányom! Mondom, hogy mindenem neki köszönöm; pedig vagyonom rámegy másfélszázezerre. Már ebből csak adhatok illy nagy jótevőm leányának, tizezeret? Egy szót se többet erről! Mihelyt isten megmutatja szerencsédet, kezeden a pénz.

Máli. Ó ugy csak oldja meg erszényét

Kereszty úr, a pénzt ma-holnap átveszi a mi Julcsánk.

K e r e s z t y. Tehát reppenőben vagy édes leányom? Azon még inkább örülök. Reménylem: jól választottál édes gyermekem?

J u l c s a. Mintha a szegény leányok választhatnának! De hál'istennek! választva is ott akadtam volna meg!

M á l i. (Tallósyhoz) Hajtsa meg magát Tallósy úr!

K e r e s z t y. Szabad tudnom a vőlegény nevét?

T a l l ó s y. (zavarodva) Akkor, mikor még Julcsa leányasszony szegény volt, mint magam. —

J u l c s a. (közbevágva) Tallósy úr kért meg engemet; most már illő, hogy én kérjem meg őt. (pajzán ünnepélyességgel) Kedves Tallósy úr! akar-e Lákosy Juliánnával, holtaigtan egy sót, egy kenyeret enni?

K e r e s z t y. Bravo, édes leányom! nem lennél méltó atyádra, ha másként gondolkoznál (összeteszi kezöket) Holnap lelkész után látok. Aztán hozzám, édes gyermekeim! (Tallósyhoz) Jöjjen ön! tegyük meg a menyekzői rendeléseket. (mind el).

NEGYEDIK JELENET.

Báróné udvara. Balra, közel a kapuboz, Kardos szállása.

Fer i. (jő; tanakodik az ajtó előtt) A báróné házában, alul balra. A lesz biz az, kivel koldusalakunkban perünk volt! Hm, már különbhöz nem tudtál utasítani, jó Palim? — De mindegy! úgy hasonlít egyik uzsorás a másikhoz, mint tojás a tojáshoz. Ércz közt, megérczesedik szíve mindegyikének! — Az ablakon át hosszú terített asztalt láttam ott benn; tehát vendégeket vár. Magam szőrű juhocskák lesznek, kiket nyírásra, ha nem nyúzásra, hajtott hozzá az inség! Sietnem kell, míg megérkeznek. (kopogtat; s belülről hallatszik: „mindjárt!”) Ez a gazdasszony szava. Ennek meg kell nyernem pártfogását. Nőtlen uraknál, rendesen fac tótumok a gazdasszonyok!

ÖTÖDIK JELENET.

Feri, Orsolya.

Orsolya. (ajtót nyit) Mi tetszik önnek?

Fer i. (megakarja ölelni) Maga is tetszik, lelkecském!

Orsolya. No, no, ne olly hevesen!

F e r i. Látott-e az imént, a mint itt Kardos úrral pöröltem a tört tojások felett?

O r s o l y a. Hiszen mankós lábú koldus volt az.

F e r i. (egyet-kettőt szökik) Nézze lelkem, van-e jobb láb Pesten? (súgva) Az csak álör-czázás volt, hogy Kardos kellemes gazdasszonyát láthassam, kit a hozzám is elkóválygott hír szépnek, jónak, szemérmesnek, takarékosnak, jó sütőnek, főzőnek —

O r s o l y a. (szemleéütve) Ah kérem önt —

F e r i. Tudtam, hogy ha Kardossal pört kezdek, a lármára ki kell jönni az én tubiczám-nak; de a gorombá előbb expediált, mintsem ezt bevárhattam volna.

O r s o l y a. Ó — ó — milly ármányos!

F e r i. Minthogy tehát akkoron, csordultig teli szivemet ki nem önthettem: ismét eljöttem, először is azért, hogy egy pár csókot adjak és vegyek, galambocskám!

O r s o l y a. Ah ne az istenért! úgy sikoltanom kellene, és Kardos meghallaná oda benn.

F e r i. Tehát itthon van Kardos úr?

O r s o l y a. Igen; vendégeket vár györgynapi uzsonnára, s köztök menyasszonyát is. Csillog, villog az asztalon a felrakott ezüst,

gyönyörködhetnek a vendég-szemék, de a szá-
jaknak alig lesz egyéb foglalkozásuk, mint be-
szélgetés; mert a mi uzsonnánk nem igen szo-
ritja ki gyomrukból a vacsorát.

Feri. Már mi csakugyan jobban megüljük
a kézfogónkat, úgy-e szivecském?

Orsolya. Ni, hogy siet! Hátha nem is
lesz miből? Igaz, hogy egy pár tallérkát szo-
rosra tettem ládám fenekére, s aztán Kardos úr
is tiz évi béremmel tartozik; ez is tesz egy-két
polturát.

Feri. (dagálylyal) Mindig gazdag hozó-
mány a jó asszony, édes angyalkám! — Már
hát értjük egymást, lelkecském! most küldje ki
Kardos urat egy szóra.

Orsolya. Az istenért, soha sem láttam
illy heves embert! nem is várja, hogy ajtót
nyissanak, az ablakon ugrik be. Hiszen Kardos
most a rendezgetéssel van elfoglalva.

Feri. Mit sem tesz, angyalkám! A ki há-
zasodni akar, ne várjon se napot se órát; mert
könnyen idő előtt bánhatná meg dolgát. — Csak
szólítsa ki! mondja, hogy dolgom van vele.

Orsolya. (nyájasan) Ha tiz évi béremet
tagadná, csak jól oda beszéljen ön neki! (bi-
zalmasan) Egy hólyaggal úgy is ki lehetne

ugratni a világból. (megindul, de ismét visszafordul) Tán csak mégis hagynók máskorra!

F e r i. Nem! ég a föld alattam, míg bizonyost nem tudok.

O r s o l y a. (epedő tekintettel) Istenem, be nyugtalan! (bemegey).

HATODIK JELENET.

F e r i (maga).

F e r i. Hm, egy becsületes náthához nehezebben jut az ember, mint házassághoz. Olyan a szerelem a fejezőkben, mint tűz-szikrák a kovában; évekig nyugszanak, lappangnak benne, de legkisebb csaholásra is előomlanak. Kár volt szegény asszonyt kivennem nyugalmából; de különben, isten tudja: mikor jutottam volna Kardos audientiájához!

HETEDIK JELENET.

F e r i, K a r d o s (jő, s megütközik Ferit látván).

K a r d o s. (félre) Batkává váljék minden aranyom, ha ez nem azon koldusok egyike, kikkel imént pöröm volt! (fenten) Mi tetszik önnek?

Feri. Uram! nekem nyolczvan forintra volna szükségem; azt öntől van szándékom fölvenni.

Kardos. Szándéka van fölvenni? Hát nekem van-e szándékom adni?

Feri. Kétségen kívül; mert háromszáz forintnyi zálogot hoztam, s hármát ajánlok szától, havonkén. Ugy-e, tudom: mitől vesz a légy?

Kardos. Meglehetősen, de szeretném látni a zálogot.

Feri. Itt van uram! húsz darab arany és negyven ezüst, görög és római pénz; s az erszénye is megér egy pár aranyat.

Kardos. (kezébe veszi, kiönti, nézegeti; félre) Ezt jó lelkek küldték hozzám; többé ugyan kezemből ki nem adom. (fenten) Görög és római pénzek, mondá ön? Ezekre még bohót kell keresni, ki kapjon olly pénzeken, mellyek nincsenek forgalomban.

Feri. Kerestem uram, s tudom, hogy feltaláltam önben.

Kardos. (félre) Sas rúgja szét! még csipked! megállj, majd torkodra forrasztom! (fenten) Hallja ön: zálogra-adással sokszor

megjártam már életemben; sokszor csalódtam — nyakamon veszett a zálog. —

F e r i. Ez nem fog veszni, merem fogadni önnek.

K a r d o s. Illyesmit bajos fogadni annak, kinek szük pénz-forrásai vannak; érti ön? (félre) Ez revange! Tehát én készebb volnék, örökösen venni át ezen ócskaságokat, egy jó barátném számára, kinek az effélékben kedve telik, hogyha megalkudhatunk rájuk.

F e r i. A mint tetszik! az erszénynek háromszáz forint az értéke.

K a r d o s. Ho, hó! prücskök költöttek annál a fellegvárban, ki ezt a becsüt tette!

F e r i. Igaz, hogy ez becsületes és valódi becs; de már uzsorásnak kész vagyok ötven forintot engedni belőle.

K a r d o s. Procul ab ego! Hiszen istenes jószágnál, egy pár garasra nem tekint az ember; de hm, hm, (Ferit kémlelve) Nem akar-e uracskám, ezzel az erszénnyel engemet — orgazdává tenni? hogy?

F e r i. Micsoda? (neki rohan) Lánchordta pénz-kukacza! hát tolvaj vagyok én?

K a r d o s. (ijedten az ajtóhoz vonja magát) No, no, engedjen ön egy okos szót! Hát nem

ön volt az, ki délelőtt itten koldus-ruhában, kedveskedett nekem a bolondok házával? hogy?

F e r i. (félre) Teringettét, bizony rám ismert! (fenten) No s, ha az voltam is?

K a r d o s. A pénz, kivált a régi, nem száll koldusnak le az égből, a munkást folyó pénzzel fizetik; a földből sem áshatta fel ön, mert az erszény szép, uj, mintha csak tegnap himzették volna; ergo — megengedjen ön — alkatlan, fizetetlen vásárolta azt ön!

F e r i. Megállj! ezt a szót torkodba fojtom! (megragadja)

K a r d o s. Ne, ne! kérem, értsük meg egymást! (félre) Egyedül vagyok vele; a ficzkó egész vasgyúró! — felcsalom a bárónéhoz. (fenten) Uram! nem mintha kétkedném — de — de — az előbbeni koldus mégis csak fúr a fejembem. Nem tehetnök meg az alkut tanúk előtt? Oda fenn báró Tordayné lakik, áldott egy asszonyság —

F e r i. Oda szivesen megyek. Menjünk! de pénzemet messze nem hagyom! (Kardos előre indul, a mint Feri utána készül, Orsolya lép ki hozzá).

O r s o l y a. (Ferihez sűgva) Széna-e vagy szalma, uracskám?

F e r i. (szintén súgva) Széna biz az, szivecském! jó szolgálatja van Kardos urnál; tanácslom: maradjon nála.

O r s o l y a. (rábámul) Mit?

F e r i. Én már régen házas vagyok; feleségem, gyermekem otthon.

O r s o l y a. (méreggel) Istentelen csábító! (elmennek).

NYOLCZADIK JELENET.

Báróné szobája.

Báróné és M á l i.

M á l i. Egy menyasszonyunk volna már a háznál, édes anyám! a második aligha kettőnk közül nem készül kitelni. Kardos —

(Kardos és Feri épen benyitják az ajtót)

M á l i. (félre) Farkast emlegetünk, s a kert alatt kullog! (Ferire pillantva) Ezt a fiatal embert láttam valahol!

K a r d o s. (kezet csókolván) Nagyságos asszonyom! mi egy kis criminalis tapasztalással ragasztott alku tárgyában vagyunk bátrak alkalmatlankodni ez úri háznak. Az alkut tisztaság előtt óhajtom megtenni, nehogy orgazdaság gyanújába essem.

Báróné. Hogy-hogy, Kardos úr?

Kardos. Ez az úr, vagy nem úr, a mint veszszük — ezelőtt pár órával, valóságos mankós lábú koldus-öltözetben — esedezem jól megjegyztetni — valóságos koldus-öltözetben jelent meg kapunk alatt. (Ferihez) Nem így van-e jó uram?

Feri. No csak tovább, koldus eszű!

Kardos. Tehát valóságos koldus-öltözetben. És im most egy arannyal himzett erszényt árulgat, tele arany és ezüst régi pénzzel! — esedezem jól megjegyztetni — arany és ezüst régi pénzzel! — Ugy vélem: a következő nem valami nehéz algebrai feladat. Koldusruha, pénzes erszény, átöltözködés, lopás — olly szépen sorozhatók egymás után, mint fényűzés, adósság-halmozás, csödéper és executio!

Báróné. Igaz; az eset nincs minden gyanú nélkül.

Kardos. Annál kevésbé, hogy ime jó uramról, ezen tisztességes ruha is, mintegy lekiváncozik: s látni való, hogy nem számára szabott. Hiszen igaz, hogy a józan takarékos gazda, ritkán csináltatja a drága új ruhát; de legalább magához igazittatja a viseltet, mert — nota bene — ideje van hozzá.

Feri. Ezen öltözetet egyik jó barátomtól kölcsönöztem.

Kardos. Értjük! Nem szeretném az illy kölcsönadást, inkább ajándékoznék uram, bár nem szokásom. — Minthogy ma Máli kisasszony kegyesen enyelegve, régi római pénzekben méltóztatott óhajtani házbéremet: kapva kaptam az alkalmon, magamhoz válthatni az ajánlott régiségeket, hogy ebbeli tartozó figyelmekkel is, bebizonyíthassam hódoló tiszteletemet; de a sokat tapasztalt, szemes és törvényes becsületre sokat tartó Kardos, előbb bizonyosodni kívánt: ha igaz tulajdon-e a jószág? — Im itt az erszényke, a corpus delicti!

Báróné. (megpillantja az erszényt) Egek, ne hagyjatok! (kezébe ragadja) Ez az! (zajos kitéréssel) Ugy van! ez az! Vörössel vegyes zöld színű, zöld mező arany pettyekkel, nevem első betűi rajta, régi pénzek benne! — Valljon köztök van-e a nagy Antoninus? (kiönti a pénzeket, magán kívül örömeiben) Itt van! — ez az édes Málim! nézzd, nézzd! — (Ferihez) Uram! az élő istenért, hol vette ezt az erszényt? — Ez az én gyermekem tulajdona! Szóljon uram: mit tud ezen erszény felől?

F e r i. Az egy barátomnak keresztelői ajándéka.

B á r ó n é. (öröm-kifakadással) Az, igen is az, hol van ő? hol van az én Károlyom? az én kedves fiam?

F e r i. Micsoda? Károly a nagysád fia? — De az-e igazán? (szemét törli) Uram fia, nem álmodom-e?

B á r ó n é. (az erszényt forgatja) Ez az, ez az! — Oh kedves úr! jöjjön, vezessen a fiamhoz, az én Károlyomhoz!

F e r i. Futok, repülök, nagyságos asszonyom! s azonnal itt termek vele. (öröm-villogó szemekkel) Mindig mondtam én, hogy az én Károlyom, nem dib-dáb szülék gyermeke. De meg is érdemli, mondhatom nagyságodnak, a báróságot. Esze, szive helyén van, nem úgy, mint (Kardosra mutatva) ennek a pénzen ülő fekete kandúrnak! (elrohan).

K a r d o s. Sas rúgja szét! már most csak nyelnem kell, mit nyelnem adnak! Ugyancsak bepaprikáztam a levesemet.

B á r ó n é. Édes Kardos úr! engedje most már máskorra halasztanom el szives vendéglését. Inkább, ha csakugyan fiamat adná vissza a gondviselés, én kérem estvére egy kis házi vendégségre.

Kardos. (meghajtással) Szívesen veendek részt a tisztelt család szép örömeiben!

Báróné. Jer Málim! áldott remény fejében tegyünk rendeléseket.

Kardos. (maga) Szívesen a manót! füstbe mentek minden szép kilátásaim! Ha a fiú megkerült, jó lyukat üt az a successión! (fontolgatva) Már most mit tegyek? — Legelőbb is, közbejött akadályok miatt, contramandálok vacsorámat; beérem vele egy hétig! (el)

KILENCZEDIK JELENET.

Károly és Feri (jönnek).

Károly. Nincsenek itt! — Oh mint dobog a szívem!

Feri. Az enyém is pajtás! szinte duettotzik üres gyomrom korgásával! De hiszen majd csak lesz a háznál, egy kis déli sült-maradék, és a pinczében egy palaczk bor.

Károly. Oh nekem az éhség most nem is jut eszembe.

Feri. De biz én nem feledkezem meg, sem örömben, sem bánatban róla, s még kevésbé illy salto mortálés napon, mellyen koldus-botról egyenesen báróságra ugrottunk fel.

Báróné és Máli (belépnek)

Máli. (felsikolt) Ah anyám, ez ő!

Báróné. A fiam?

Máli. A guitarre-mester!

Károly. (tartózkodva) Barátom azt monda, hogy anyámat találom fel nagyságtoknál.

Báróné. (öröm-reszketve) Ah Máli ő-e az? nem csalódom-e? mint remegek átérésztetni szívemet az anyai kéjnek! (közelebb lép Károlyhoz) Kedves úr! szóljon kérem: mit tud születése felől?

Károly. Csak annyit, mennyit ezelőtt egy órával nevelő-anyámtól értettem.

Báróné. Nevelő-anyjának neve?

Károly. Vaszilné.

Báróné. (ölelésére rohan) Károly fiam! egyetlen gyermekem! — De hogy is tudott szívem csak egy perczig is kételkedni benned?

Károly. Anyám! édes anyám! egy nap megadja az eddig árvának, édes és nevelő-anyját!

Báróné. (kéjtelve szemlélgeti) Miként is tudtam azonnal nem ismerni rád! Hiszen vonásaid egészen az enyéme! nem-e Máli?

Máli. (zavarodva) Ugy van! csakhogy ifjabbak.

Báróné. Tudni-való, hogy ifjabbak. —
Oh milly boldog vagyok! — Máli gyermekem!
ne vond félre magad! jer oszd meg örömet; —
jer öleld meg testvéredet!

Máli. (zavarral) Kedves anyám —

Károly. Tán Málikánál nem kedves a fel-
talált testvér?

Máli. Igen — oh igen! (hogy zavarodását
eltitkolhassa, ölelésére szökik, félre) Ah istenem!

Báróné. (mindkettőjüket megöleli) Mellyik
anya boldogabb nálam? két gyermeket ölelhet-
tek. Természet és hála szőnek ezentul öröme-
ket, kietleneknek vélt napjaim körül! — Ismer-
kedjete kedvesim, mig én rendeléseimet vég-
zem (el).

Feri. (csalfán) Jó is lesz ismerkedniök;
mert ma látják először egymást. (Károlyhoz
félre) — Én itt aligha fölösleges nem vagyok,
pajtás! tehát pusztulok. Kardosra kell kissé rá-
ijesztnem a tolvaj-czimért. Tallósy barátom
bizonyossá tett, hogy Vaszilné követelése nap-
nál világosabb. Megkísértem: kissé gyorsabb
lábokat kölcsönözni az igazságnak; tán a bohó
sértést alkalmul használhatom, kedvező egye-
zést zsarolni ki Kardostól, jó nevelő-anyád
részére. (meghajtással el).

TIZEDIK JELENET.

Károly és Máli.

Károly. Szép Málika! a guitarre-mester érkezett meg Kolosvárról.

Máli. Ah, múlt idők!

Károly. Mellyek kisebb jelenre derültek. — Vagy tán elkésett a jó mester? Pest világa szivet csukott Málikánál előtte?

Máli. Tán ő helyezte be inkább korán más szívébe magát!

Károly. Nem lett volna csoda. Forrón, az első láng hevével szeretni, mint én; véletlenül szakíttatni el az imádott tárgytól, s égni minden szikrája nélkül a biztató reménynek —

Máli. Bizony keserves sors! Tudjuk, mit nem tesz a szerelmi kétségbeesés! Legjobb, méh-csipés ellen, magát a méhet dörzsölni rája; szegyet szeggel, szerelmet szerelemmel orvosolni. Ez az igazi férfias gyógyszer.

Károly. Málika gúnyolódik; pedig ha képzelhetné: milly érzés szállt meg, a mint kocsijok Kolosvár utczáin elzörrent —

Máli. Szerencse, hogy az illy érzések is elzörrennek!

Károly. Azóta unalom és holt fa nekem a guitarre!

Máli. Az új kedves tán nem barátnéja a zenének?

Károly. Már látom, elvesztette a testvér a guitarre-mestert!

Máli. Oh nem! az kettős czím rám nézve, örvendni bátyám szerencsájének. (kulcsával motozva és szemlesütve) Szabad-e tudnom, édes bácsim, honnan házasodott?

Károly. (félre) Ugy-e? átkozott Feri ez a te míved! (fenten) Lelkem hűgocskám, kedves t Anita ním távoztával, a remény is elhagyott; a kétség, inség, szegénység —

Máli. Oh minek a mentegelőzés?

Károly. Épen egy gazdag timár fiatal özvegye, ajánlá kéz alatt szívét, kezét, az öröm-hagyott ifjúnak —

Máli. S a többi! s a többi! — Örülök, örülök, édes bátyám! — Reménylem: boldog a házasság?

Károly. Boldogabb, mint reményltem, édes húgom!

Máli. (félre) Szegény leány! ezért szeretél te olly forrón! (vigat tettetve) Édes bácsim! szivből örvendek szerencsájének!

Károly. (megesókolja kezét) Azt nem szeretném, édes Málikám! De bizony, hál'istennek, látom nem örvend!

Máli. (boszankodva) Mit? nézze el az ember: milly gyöngédtelenség! Csak azért is örvendek!

Károly. Mutatja angyalkám, azon tola-kodó gyöngy szép szemében, mellyet nem adnék Cleopátra drága gyöngyeiért, hogy nem örvend. — Máli, egyetlen Málím! hiheti-e Károlya felől azt, hogy másnak adhatná szívét? hogy elárulhatná kezét? (hévvel) Nem, angyal, te bírod azokat, s fogod birni, míg élek! (magához szoritja a lyánkát).

Máli. (fejtőzik) Csodás ember! hát nem házas?

Károly. Csak leszek, ha Málíka, szívet, kezemet meg nem veti.

Máli. (szemlesütve) Jó Málíka, szegény lyányka! árva! ki ezentul csak bátyja kegyéből fog élni a háznál.

Károly. De ki szerető nemes szívével boldogabbá teend, mint arany rudakkal tölt kincstárak! (csapodáran) Máli, édes Málím, kezét a vőlegénynek!

M á l i. (szemérmes-elfordulással) Hiszen az ember magához sem jöhet bácsinál! — Ha a szerető sziv, elegendő kiházásítás: itt a kezem! (kezét adja).

K á r o l y. Így, angyal! most már cseréljen velem boldogságot, kire földünk napja süt! — Most egy csókocskát Málikám, előpénzül, de nem testvérit? érti-e?

M á l i. (ajkát nyújtja) Tán a miért elkinzott?

K á r o l y. Így! most már megvan a jegyváltás is!

TIZENEGYEDIK JELENET.

Előbbiek, a Báróné; később Kereszty, Tallósy,

Feri.

K á r o l y. Édes anyám! kolosvári egykori tanítványném, épen most ajánlá szivét, kezét nekem. A boldog pár, anyai áldásaért esedezik.

B á r o n é. Ugy-e? e nap csordultig tölti öröm-poharamat! (fejökre teszi kezeit) Ég áldása szálljon rátok, gyermekim!

(Kereszty, Tallósy, Feri belépnek)

K e r e s z t y. Nagyságos asszonyom! szives részt veszünk mi is a családi örömben!

(Károlyhoz) és örvendezve idvezeljük, nyájas viszonyaiban Báró urat!

Károly. Köszönjük uraim! — Te veled Palim, úgy nőttem fel, mint két gyümölcs-szem egy száron; veled pedig Ferim, a barátság ölén, mint egy emlőt szitt csecsemők. Tekintsétek ezentul házunkat, mint magatokét. Pali, mint értettem, el van látva; te meg Feri, gondolnám, lennél titoknokom. Ugy is titoknokot tart ma már mindenki, ki fizetni bírja, ha adósági kötelezvényen kívül, nincs is egyéb iratni-valója.

Feri. Köszönöm, édes Károlyom; de megengedj, keresztül látok jó sziveden. Azért, hogy a koldus, egy versecskét énekel el ajtód előtt, nem érdemelte meg a garast, mellyet neki nyújtasz; csak alamizsna marad az! Olly barátod vagyok, mint jobb kéz a balnak; de ajánlásodból semmi sem lesz! Munkátlan heverő lenni nem akarok! (egy kis gondolkodás után) Kereszty úr! önnek, fia számára, nevelőre van szüksége —

Kereszty. Hála az égnek, hogy maga jő rája!

Feri. Sanyarú pálya, az igaz; de munkás és idves, s önnek szivesen ajánlkozom. Azt

legalább fogadhatom, hogy fiából fej-csügesztőt nem képezek; s megtanítom őt arra, miként birhassa a világi eseményeknek, mindenkor kellemesebb oldalait kutatni fel? mi az élet hánykódásai közt, nem megvetendő nyereség.

Kereszty. Ugy van; a vig kedély, legbiztosabb öre a fiatal szívnek, s egyszersmind kezessége annak, hogy még nincs mételyezve. — Én egy szerencsés atya örvendezésével, fogadom önnek ajánlkozását (kezet fognak).

Báróné. Hála az égnek! lassadán mind fedél alá kerülünk.

Feri. (súgva Károlyhoz) Barátom! mig te boldog rendez-vous-dat tartottad, sikerült nekem Kardos gyávaságától, nevelő-anyád javára egy jó egyességet csikarni ki. Mindjárt felhozza.

Kardos. (jő, s meghajtván magát a társaságnak, a bárónénál kezét csókol) Nagyságos asszonyom! engem most a végett hajtott ide a tisztelet, hogy egy hibámat jóvá tegyem. Ezt az urat (Ferre mutatva) tévedésből tolvajnak neveztem volt, most az egész társaság előtt megkövetem.

Feri. Szívesen törölöm le emlékezetem táblájáról.

Kardos. (Tallósyhoz) Vaszilné asszonnyal, kinek ügyvéde ön, félreértettük egymást. Ennek az urnak (Ferire mutat) hatalmas rhetoricája (félre) igen bizony, mellynek kard és pisztoly a fő argumentumai) szerencsésen felvilágosított a dologban. Az ő atyja, lelki s testi barátom volt; illő, hogy tegyek leányáért valamit. Imhol a kötelezvényem!

Tallósy. (kezébe veszi az irást s hirtelenvégig futja azt) Helyes! tizenötezer forint! igen nemes ajánlás!

Kardos. Hál'istennek, már minden árkon túl vagyunk! (félre) noha busásan megadtam az árát! (fenten) De hol van az új báró; hadd tenném tiszteletemet?

Báróné. (Károlyra mutat) Ez a fiam!

Kardos. (félre) Mit? a tébolyodott koldus? Valljon végezte-e már dolgát a tombuktúii herczeggel? (fenten) Idvezlem nagyságodat!

Feri. (Málira mutat) Imhol a menyasszonya is, a jövődő báróné!

Kardos. (félre) Ugy-e? a kongói herczeg-kisasszony? Így megy a mai világban!

Csak gazdag legyen a vőlegény, ha egy csepp esze sincs. is! (fenten) Sok szerencsét, drága kisasszony!

Báróné. (Károlyhoz) Kedves fiam! örömeinkben, majd meg is feledkezünk jó nevelőanyádról, Vaszilnéról. Mondd: hol van szállása, hogy azonnal érte küldhessek. Neki házamnál nem szabad többé hiányoznia.

Károly. Oh érte magam megyek! megérdemli a jó lelek tőlem. Azonnal itt termek vele! (elsiet).

Julcsa. (bejő) Nagyságos asszonyom! feltálalva a vacsora!

Báróné. Legyenek, uraim, a mai nap családi kis ünnepén kedves vendégeim! — Menjünk! Adjon isten, a két magyar hazában, minden háznál ennyi boldogot!

(Báróné, Kereszty, Tallósy, Feri el).

Máli. Julcsa! hogy tetszik az új báró neked?

Julcsa. Bizony kár lett volna, guitarremesterül vesznie. Csaknem olly csinos legény, mint az én Palim.

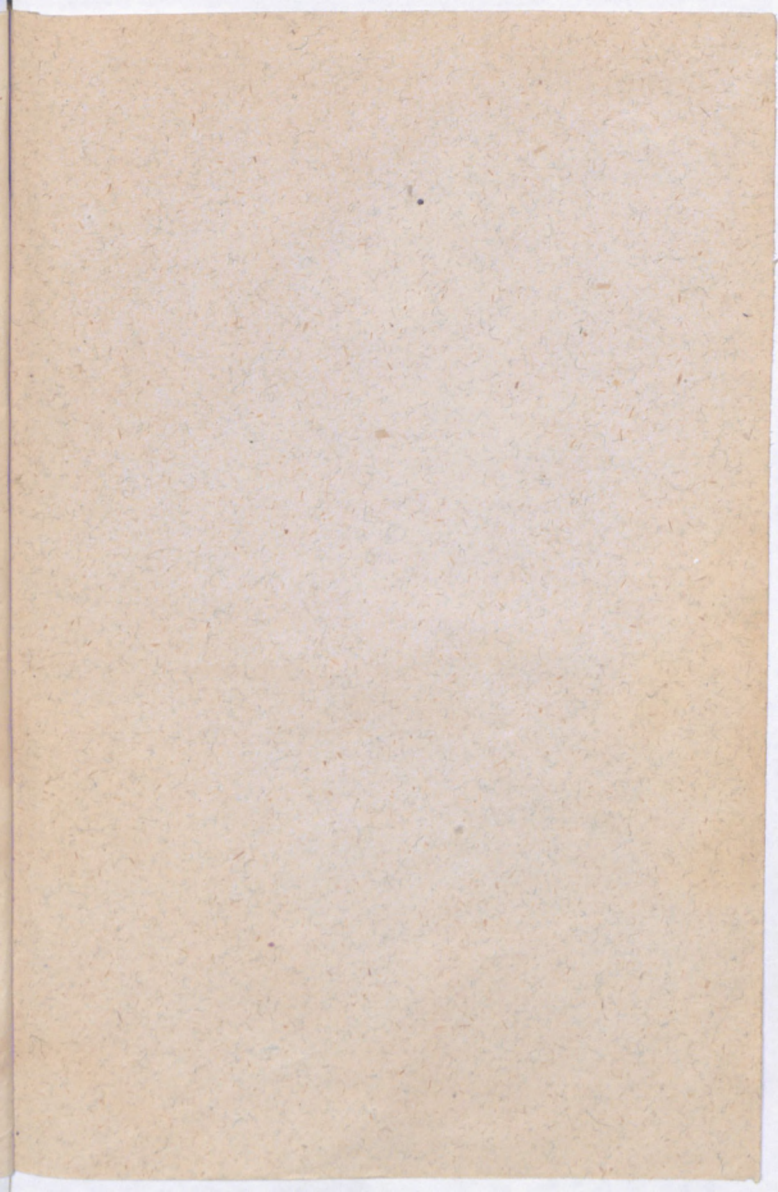
Máli. Ugy-e? nézze el az ember! no ugyan feldicsérted!

Julcsa. Hát nem? mind rossz menyasz-
szony az, kinek nem vőlegénye a legszebb
férfi a világon!

Máli. No ezen szép vőlegényed, alkalma-
sint ma eszi az utolsó izes vacsoráját. Ki tudja:
ezentúl ehetik-e békével a jámbor?!

Julcsa. Megesnék! még csak ezentúl
eszik igazi fűszerest!

(elmennek, s a függöny legördül).

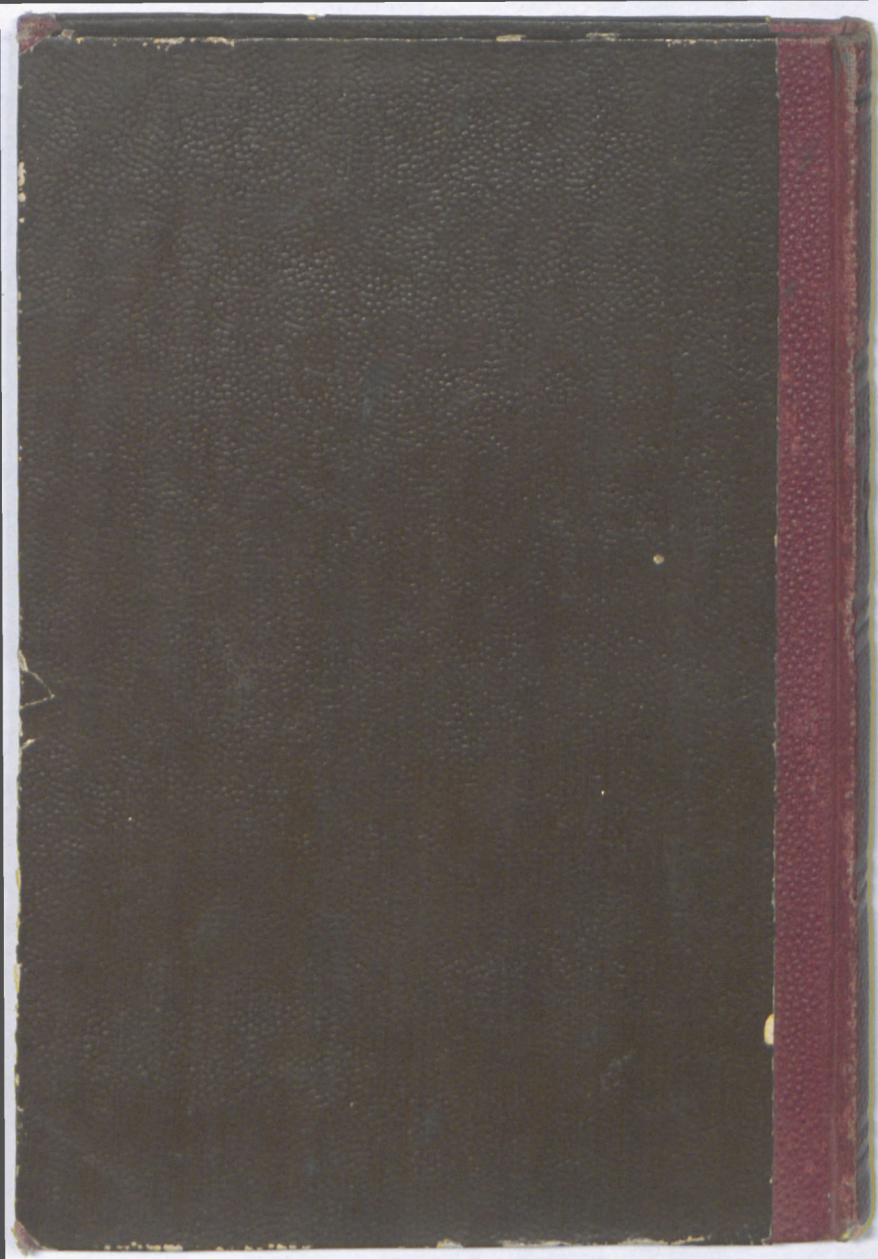
8000

UPM

241_2

00247

SD

1021
Pen
tek